

SIWE NIEUWSBRIEF

NR. 38-39
januari-februari
2008

VAN HET STEUNPUNT INDUSTRIEEL
EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED

ISSN 1379-0420

INHOUD

Voorwoord	2
Komende SIWE-activiteiten	3
Oproepen.....	6
Erfgoednieuwjes en activiteiten in de regio's	10
Internationaal nieuws.....	43
Uitvindingen en uitvinders	46
Onder de leeslamp.....	52
Boekbesprekingen.....	61
Museum in de kijker.....	72
Vereniging in de kijker...	75

Stoomlocomotief Land van Waas, zie blz.2

Foto : Dominique ZENNER, november 2007

Redactieadres: SIWE vzw - Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven. Tel&Fax: 016.584342
e-mail: info@siwe.be Website: ww.siwe.be Verschijnt tweemaandelijks.
Verantwoordelijke uitgever: Patrick Viaene – Land van Waaslaan 156 – 9040 Gent.
Redactie: Chris Crombé – Karel Haustraete – Patrick Viaene.
Vormgeving: Alex Baerts
Afgiftekantoor: 3360 Bierbeek – erkenningsnr.: P209286 – PB nummer: BC1608

VOORWOORD

Voor u ligt de SIWE-Nieuwsbrief nummer 38/39, meteen ook de eerste SIWE-publicatie in 2008. Het is een ideale gelegenheid om u allemaal een boeiend en voorspoedig jaar toe te wensen! SIWE hoopt dat 2008 ook voorspoedig zal zijn voor het industrieel en wetenschappelijk erfgoed in Vlaanderen en Brussel, het werkveld waarover wij u zo graag informeren.

Wij wensen aan onze publicaties meer bekendheid te geven, zeker aan onze digitale Nieuwsbrief. Deze laatste sturen zullen wij dan ook toesturen aan de geïnteresseerde personen en instellingen uit het ruime "volksculturele veld", waarvan u ons het e-mail adres bezorgt via info@siwe.be.

Een gedrukt exemplaar van SIWE-Nieuwsbrief, alsook van de SIWE-Magazine (A4 formaat) wordt alleen naar de LEDEN gestuurd. De lidgelden bleven onveranderd : 18 € voor individuele (steunende) leden, 25 € voor verenigingen en instellingen (zie ook achteraan deze SIWE-Nieuwsbrief). Steun ons en stort of hernieuw nu uw bijdrage, anders krijgt u vanaf heden geen publicaties meer toegestuurd van ons.

Beste lezers en geïnteresseerden: wij herhalen dat uw informatie, berichten in verband met activiteiten, nieuws, publicaties, studiedagen enzovoort (graag met een link of raakvlak met ons werkveld !) zeer welkom zijn bij ons. Voeg de daad bij uw intenties ! Wij nemen deze informatie in de mate van het mogelijke zeer graag op in onze SIWE-Nieuwsbrief en wij houden rekening met uw suggesties. Aan ieder van u wensen wij veel leesgenot !

In naam van het SIWE-team,
Patrick VIAENE, voorzitter SIWE

Foto kaft

Stoomlocomotief Land van Waas, Spoorwegmuseum Brussel-Noord. Het betreft de oudste bewaarde stomer in België, in 1845-1847 in gebruik genomen ! De locomotief werd gebouwd in de werkplaatsen van ingenieur De Ridder nabij het Handelsdok te Brussel en werd ingezet op de lijn Antwerpen-Linkeroever – St.-Niklaas – Lokeren – Gent (vandaar de naamgeving "Land van Waas"). De verbinding was de eerste privéconcessie in België, toegekend aan De Ridder in 1842. Het is een smalspoorlocomotief, ontworpen voor een spoorbreedte van 1,10 m in plaats van de normale 1,435 m breedte van de Belgische spoorwegen. Deze tenderloc heeft als eigenschap dat de cilinders achteraan geplaatst zijn en niet vooraan, zoals gebruikelijk is. In 1896 namen de Staatsspoorwegen de concessie over en brachten de spoorbreedte van de voornoemde lijn op standaardformaat. Het Spoorwegmuseum in Station Brussel-Noord is intussen voor onbepaalde tijd gesloten : zie hierover ook onder "Erfgoednieuwjes".

SIWE-ACTIVITEITEN

1. **Nog tot 23 dec 2007 Mijnstreek Limburg**
Boek en reizende tentoonstelling "KEBAB MET MAYONAISE"
 zie blz. 3
2. **Zaterdag 26 januari 2008 13.30 u Brussel Geleid bezoek**
 - "Belgische Ondernemingen In Congo" (Algemeen Rijksarchief)
 - "Cartografie In Europa" (Koninklijke Bibliotheek)
 zie blz. 4
3. **Zaterdag 16 februari 2008 14u Leuven**
"Geleid bezoek aan DE MUSEUMBEWAARPLAATS met
SPOORWEGENCOLLECTIE TE KESSEL-LO"
 zie blz. 5
4. **Zondag 24 februari 2008 : 14 u Gent Korenmarkt**
"OP STAP DOOR DE GENTSE HAVEN" Deel 1
 zie blz. 6

1. Project SIWE & ERFGOEDCEL MIJNERFGOED in stroom- versnelling : boek en reizende tentoonstelling "KEBAB MET MAYONAISE" feestelijk voorgesteld in Zolder

We rapporteerden reeds over de verschillende fasen van ons intercultureel erfgoedproject over streekgeschiedenis, eetcultuur, migratie en integratie... aan de hand van een populaire snack : kebab! SIWE vzw werkte dit pioniersproject uit, in nauwe en dankbare samenwerking met haar projectpartner Erfgoedcel Mijnerfgoed en met de steun van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Op 14 november jl. werd onder grote publieke en media-belangstelling het

boek "Kebab met mayonaise - Een eigentijdse kijk op traditionele en industriële eetcultuur" en de reizende tentoonstelling feestelijk voorgesteld en geopend. Dit gebeurde in een passend kader: het gerenoveerd badzaalgebouw van de vroegere koolmijn van Zolder, in de zaal "de Lavaar". Dit gebeurde tijdens een zonnige dag vol drukke marktactiviteiten, die op het mijn-terrein van de voormalige koolmijn van Zolder sinds kort een vaste stek vonden.

De tentoonstelling zelf is een heuse "kebabmobiel" geworden mét frituurkraam-look aan de buitenkant. In de mobiel kan je de herkomst van kebabgerechten volgen, van in India tot aan de voet van Limburgse mijnschachtbokken, je leest en ziet hoe de industriële bereiding van kebab wijzigde, hoe kebab evolueerde onder invloed van de Belgische eetcultuur en frietkoten tot een soort van streekgerecht !

De tentoonstelling reisde/reist van "Cultureel Centrum De Muze" te Heusden Zolder (15/11 tot 20/11). Verder reist ze naar de markt van Houthalen-Helchteren (21/11) en het Cultureel Centrum Casino aldaar (22/11 tot 27/11). De kebabmobiel stond daarna op de markt van Beringen-centrum (28/11 tot 30/11) en op de kerstmarkt van Beringenkoolmijn (1 en 2/12). Daarna is de expo te zien aan het stadhuis van

Genk (4/12 tot 14/12) en tussendoor op de markten van Genk-centrum (6/12) en Genk-Vennestraat (8/12), op 15/12 op de markt te Maasmechelen en daarna aan het gemeentehuis te Maasmechelen (16/12 tot 21/12) en tenslotte op de kerstmarkt te As op 22 en 23/12. Check a.u.b. de data en het eventuele vervolglocaties van deze tentoonstelling op www.mijnerfgoed.be en www.siwe.be

Het boek is tegen de spotprijs van 14 € beschikbaar (9 € voor inwoners van voorgenoemde gemeenten, bijna een weggever). Waar? Bij de Erfgoedcel Mijnstreek en in een aantal boekhandel in de mijn-gemeenten of gewoon via bestelling op onderstaande site.

Alle informatie: info@mijnerfgoed.be

Adres Erfgoedcel Mijnstreek =
 E. Coppéelaan 91, 3600 Genk.

Tel.: 089/811.412 Fax: 089/811.410.

2. Zaterdag 26 januari 2008 om 1.30 uur GELEID BEZOEK AAN TWEE BOEIENDE TENTOONSTELLINGEN TE BRUSSEL

- 1. "BELGISCHE ONDERNEMINGEN IN CONGO" (Algemeen Rijksarchief)
- 2. "CARTOGRAFIE IN EUROPA" (Koninklijke Bibliotheek)

"NV Congo SA. Beelden van Belgische ondernemingen in Congo" is een beperkt maar zeer interessant aanbod over wat er ons nog rest aan archieven van Belgische bedrijven, die actief waren in Congo in de 19de en 20ste eeuw. De expo omtrent cartografie is een meesterlijke synthese (door strenge selectie !) van 10 eeuwen karteren, kaarten tekenen en atlassen drukken. Allen daarheen!

Samenkomst om 13.30 uur stipt aan het ruitersstandbeeld Albert I aan de Kunstberg te Brussel, op 50 meter van Centraal Station! Deelname 3 €, voor SIWE-leden gratis!

3. Zaterdag 16 februari 2008 om 14 uur: “GELEID BEZOEK AAN DE MUSEUMBewaARPLAATS MET SPOORWEGENCOLLECTIE TE KESSEL-LO”

U krijgt de unieke gelegenheid rondgeleid te worden doorheen de spoorwegcollectie in de Museumbewaarplaats te Kessel-Lo. De rondleiding start om 14.00 uur en staat onder de deskundige leiding van SIWE-bestuurder Ir. Alex BAERTS. Mis deze kans niet, zeker nu over de toekomst van deze te Kessel-Lo opgestelde collectie nogal wat vragen rijzen. Meldt u voor dit bezoek aan op info@siwe.be. Gezien de meeste lokalen niet verwarmd zijn, doet men er goed aan zich warm aan te kleden! Maar na het bezoek is een gratis “opwarmertje” voorzien.

Praktisch :

De Museumbewaarplaats ligt op 6 minuten lopen van het Station Leuven. Als je uit het station komt (zijde Leuven-centrum), wandel je naar rechts doorheen het busstation (langs de Diestse straat), 150 m verder naar rechts onder de spoorbrug. Na het viaduct onmiddellijk aan de overzijde van de (drukke) baan ligt uw bestemming (Brugbergenpad) dan zo'n 80m rechts omhoog! Enkel voor SIWE-leden en partner!

Ingangspoort Museumbewaarplaats Foto A.B.

4. Zondag 24 februari 2008 : OP STAP DOOR DE GENTSE HAVEN. Deel 1 Start om 14 uur vòòr het voormalig postgebouw Korenmarkt.

Weer of geen weer, SIWE gaat met u op stap door het industrieel, technologisch en volkscultureel erfgoed van de Gentse haven. Een eerste stuk van een meerdelige wandeling start aan de middeleeuwse haven en eindigt in de 19de eeuwse voorhaven. Deze wandeling wordt begeleid door SIWE-voorzitter Patrick VIAENE. Een zeer gevarieerd parcours waar u zal kennismaken met kaaien, brouwerijen, beluiken, kanalen, bruggen, entrepots, lofts, sluizen en havenkroegen! Allen daarheen !

Praktisch:

De startplaats is met tram 40/42 vanaf het St-Pietersstation vlot bereikbaar. Start om 14.00 uur stipt aan de Korenmarkt vòòr het voormalig Postgebouw. PRIJS: 5 €. Voor SIWE-leden : gratis! Meld uw komst ruim vooraf aan op ons E-mailadres : info@siwe.be

Beste leden en geïnteresseerden : gelieve bij opgegeven rondleidingen en uitstappen graag vooraf uw komst te melden via info@siwe.be

OPROEPEN

STUUR EEN STEUNBETUIGING NAAR HET STOOMCENTRUM MALDEGEM !

Het Stoomcentrum te Maldegem werd in de voorbije maanden geplaagd –dit is zachtjes uitgedrukt– door een éénmansactie die omwille van vermeende overlast de werking van deze spoorwegvereniging stokken in de wielen wil steken. SIWE is solidair met het Stoomcentrum en vraagt aan sympathisanten steun onder de vorm van een schrijven of een persoonlijk relaas, zeg maar een steunbetuiging te sturen naar

info@stoomcentrum.be / Zie ook website : www.stoomcentrum.be.

Om u op weg te zetten een fragment uit een steunbrief van SIWE :
“De recente onderscheidingen uitgereikt aan het Stoomcentrum Maldegem, onder meer door de Vlaamse overheid, kunnen geen toeval heten. Ze zijn echt verdiend en zijn een logisch voortvloeisel van de kwaliteit van het geleverde werk, vooral gedragen door enthousiaste

vrijwilligers. Het Stoomcentrum leert de bezoekers respect bij, niet alleen voor oude transporterfgoed en oude technologieën, maar ook voor de sociale geschiedenis van het spoorverkeer. De vereniging ontplooit haar activiteiten met aandacht en respect voor mens en natuur, in het bijzonder via

regelmatige contacten en dialoog met de omwonenden langs de museumspoorlijn. Dankzij de exemplarische werking van het Stoomcentrum weten talloze Vlamingen (maar ook talrijke bezoekers uit andere regio's en uit Nederland) Maldegem liggen op de landkaart." (P.V.)

RIJKSARCHIEF ZOEKT INFORMATIE OVER OOST-VLAAMSE BEDRIJFSARCHIEVEN : GEEF UW INFORMATIE DOOR!

Begin 2007 is vanuit het Algemeen Rijksarchief een bijzonder interessant project gestart omtrent de registratie en valorisatie van bedrijfsarchieven als bron voor de studie van de industrialisatie in de provincie Oost-Vlaanderen. Tot op heden is hierin slechts geringe aandacht geschonken, terwijl talrijke bedrijfsarchieven verloren gingen of dreigen verloren te gaan door nieuwe lokaliseringen, stopzettingen, faillissementen en fusies.

Doel is onder meer een uitgebreide gids omtrent deze archieven samen te stellen zoals dit reeds gebeurde in een aantal andere Vlaamse provincies en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (raadpleeg hiervoor onze bibliografie in onderstaande rubriek "Onder de leeslamp"). Het project tracht bovendien zoveel mogelijk ondernemers in de provincie Oost-Vlaanderen bewust te maken van de waarde van bedrijfsarchieven voor de geschiedenis van de regio. Het project tracht ook ondernemingen

met een lange traditie te overtuigen om hun historische archieven over te dragen aan een openbaar archief. Ook in verband met failliete ondernemingen streeft men naar behoud en ontsluiting (uiteraard volgende de geldende regels) van archieven. Tenslotte wil men met dit project zoveel mogelijk ontsluiten van de reeds aanwezige bedrijfsarchieven in de Rijksarchiefdépoten te Beveren en te Ronse.

Draag bij tot dit project en informeer projectcoördinator Joachim DERWAEEL als u in het bezit bent van Oost-Vlaamse bedrijfsarchieven, informeer hem omtrent bedreigde bedrijfsarchiefbestanden, geef interessante contactpersonen uit de Oost-Vlaamse bedrijfswereld door.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking!

Contactadres : Joachim DERWAEEL, Rijksarchief Ronse, A.L. Vanhovestr. 45, 9600 Ronse. Tel. : 055/21.81.55
E-mail : joachim.derwael@arch.be.
(P.V., met dank aan J. DERWAEEL)

DRAAG EEN WARM HART VOOR OUDE FABRIEKSSCHOORSTENEN !

SIWE vzw staat achter de actie van VVIA in verband met vraag om meer waardering voor oude fabrieksschoorstenen. Een SIWE-bijdrage over dit onderwerp wordt in het volgend SIWE-Magazine gepubliceerd. Er wordt door VVIA gepoogd deze "belforten van de arbeid" te inventariseren, in het perspectief van

andere acties en publieksmanifestaties (o.m. "1 mei, dag van de belforten van de arbeid") omtrent dit thema. In het buitenland, onder meer in Frankrijk met "Les Beffrois du Travail" en in andere landen is deze thematiek reeds uitvoerig onder de aandacht gebracht. Alle bijkomende op website www.vvia.be

BEZOEK HET PRE-INDUSTRIEEL MONUMENT "PREETJES MOLEN" TE HEULE

Langs de Hoge Dreef te Heule, de noordelijke deelgemeente van Kortrijk, staat de unieke vlaszwingelmolen "Preetjes molen", een unicum in Vlaanderen en ver daarbuiten! De kleine standaardmolen is een accurate reconstructie uit 1996 van het oorspronkelijk 19^{de}

eeuws exemplaar (1866, groten-deels herbouwd na de brand 1874). Contactpersoon : Luc Soens, Kouter 19, 8501 Heule (tel.: 056/32.09.25). Toegang : van maart tot en met oktober elke derde zondag van de maand van 14 tot 17 uur (niet in juli!). Groepen ook na afspraak.

SPREKERS GEZOCHT? BEZOEK DE "SPREKERSLIJST"!

De koepelverenigingen van het volksculturele veld hebben de krachten gebundeld om een heuse sprekerslijst op het web uit te werken. Ook SIWE vzw werkt hieraan mee! Bedoeling van de website www.sprekerslijst.be is om alle verenigingen uit het

volksculturele veld in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een overzicht te geven van mogelijke sprekers om een gezellige lezing te organiseren.

Om een zo interessant mogelijk aanbod te kunnen aanbieden, zijn

we nu op zoek naar sprekers die bereid zijn spreekbeurten te geven over een volkscultureel onderwerp. Op de website worden enkel de titels van de spreekbeurten, de korte inhoud ervan en het “geografisch bereik” van de spreker weergegeven. Om de naam en contactgegevens van de spreker te bekomen moet men een contactformulier invullen.

Heeft u een interessant volks-cultureel onderwerp onderzocht en wil u optreden als spreker? Dan kan u zich via info@siwe.be kandidaat stellen.

Bent u op zoek naar een geschikte spreker voor een lezing voor uw vereniging? Ga dan al eens kijken op www.sprekerslijst.be om te zien welke spreekbeurten al nu al aangeboden worden!

STEL UW VRAGEN AAN DE NIEUWE “ERFGOED-HELPDESK”!

Heeft je plaatselijke vereniging een documentatiecentrum? Help je mee in een lokaal museum in je gemeente? Verzamelt je vereniging lokale archieven? Dan ben je wellicht al eens geconfronteerd met materiële schade, plaatstekort of inventarisatieproblemen. Vanaf nu kan je met al je vragen terecht op de nieuwe helpdesk:

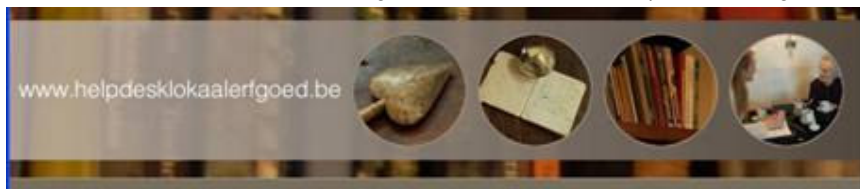
www.helpdesklokaalerfgoed.be

Het principe van de website is eenvoudig: je typt je vraag op een speciaal formulier en per mail krijg je het antwoord toegestuurd. Voor het

antwoord wordt een beroep gedaan op deskundigen terzake. Naast de mogelijkheid tot vragen stellen biedt de site ook heel wat concrete informatie om je collectie optimaal te beheren, over cursussen en literatuur...

De helpdesk lokaal erfgoed komt tot stand binnen de projecten “Lokaal Geheugen” en “Pro Memorie”. De website is een realisatie van Heemkunde Vlaanderen en een talrijke groep partners. Ook SIWE vzw maakt deel uit van dit samenwerkingsverband.

Figuur: uit intro website www.helpdesklokaalerfgoed.be

ERFGOEDNIEUWTJES en ACTIVITEITEN in de REGIO'S

VLAANDEREN ALGEMEEN

Een nieuwe HANDLEIDING omtrent ARCHITECTUURARCHIEVEN

Op 5 oktober jl. werd in de Gentse Centrale Universiteitsbibliotheek volgend boek voorgesteld van Sophie DE CAIGNY (dir.), Karina VAN HERCK, e.a. “Handleiding Architectuurarchieven : materiële zorg”. Uitgever is het in de Antwerpse Singel gevestigde CVAa

of “Centrum Vlaamse Architectuurarchieven”, opererend binnen het VAI (Vlaams Architectuur Instituut). Het boek biedt achtergrondinformatie én praktische hulp voor wie betrokken is bij het behoud van architectuurarchieven. Meer info op www.vai.be Email: cvaa@vai.be (P.V.)

KENT U DE ARCHIEFBANK VLAANDEREN ?

Archieven vormen een belangrijk onderdeel van ons erfgoed. Een overzicht van private archieven (van personen, organisaties, bedrijven en families) ontbreekt nog. Veel archieven zijn bedreigd of verdwijnen naar het buitenland. Daarom werd “Archiefbank Vlaanderen” opgericht, die een duurzaam register van de Vlaamse private archieven realiseert. Registratie zal de archieven beter toonbaar maken en hen helpen beschermen. Archiefbank Vlaanderen ontwikkelt een laagdrempelig zoekinstrument (www.archiefbank.be E-mail: info@archiefbank.be). Deze kan vergeleken worden met een soort van “gouden gids”, bestemd voor een breed publiek. Dit alles wordt gerealiseerd in samenwerking met

alle betrokkenen, gaande van archiefinstellingen en bibliotheken tot erfgoedverenigingen en experts terzake.

Archiefbank Vlaanderen is niet gebonden aan particuliere instellingen of archiefbewaarplaatsen, maar is een open en collectief samenwerkingsverband, waarvan de uitvoering door het Vlaams Parlement werd toevertrouwd aan vier erkende privaatrechterlijke archiefcentra, namelijk ADVN, AMSAB-Instituut voor Sociale Geschiedenis, KADOC-K.U.Leuven en Liberaal Archief. Correspondentieadres:

Archiefbank Vlaanderen,
Bagattenstraat 174, 9000 Gent.
(Vrij naar een voorstellingsfolder van Archiefbank Vlaanderen)

PROVINCIE ANTWERPEN

KEKULE-LEZINGENCYCLUS TE ANTWERPEN : WARM AANBEVOLEN

Op 9 oktober jl. startte deze cyclus in de Aula Fernand Nédée van de Universiteit Antwerpen, gelegen Campus Drie eiken, Universiteitsplein 1 te 2610 Wilrijk.

Het betreft de 12de editie van de Kékulé-lezingencyclus, getiteld "Wetenschap & Leven. Science & Life". Het is een jubileumeditie want "Kékulé" bestaat 25 jaar.

Gespreid over dinsdagavonden (start telkens om 19.00 uur) geven prominente sprekers toelichting bij de evolutie van maatschappelijk interessante ontwikkelingen in de wetenschap en de technologie. Het geheel is een realisatie van de KVCV (info@kvcv.be) en de Universiteit Antwerpen. Hierna het programma voor de komende maanden in het kort :

-19 feb 2008 : jubileumviering van de Kékulé-cyclus

-04 mrt 2008 : "bijzondere materialen, bijzondere toepassingen"

-18 mrt 2008 : "patiëntgerichte geneeskunde en haar ethische consequenties"

Inschrijvingen en alle verdere informatie via : www.kekule.be

RED STAR LINE

Tussen 1873 en 1935 brachten de schepen van Red Star Line bijna drie miljoen emigranten van Antwerpen naar Canada en Ellis Island in New York. Vanuit heel Europa kwamen ze in Antwerpen toe, hopen op een beter leven in de Nieuwe Wereld. Duitsers, Zwitsers, Oostenrijkers, Polen, Russen, Italianen... alle nationaliteiten kozen in de Scheldestad het ruime sop.

De drie gebouwen aan de Rijnkaai op het Eilandje zijn een belangrijk deel van het gemeenschappelijk geheugen. Antwerpen kocht ze in

2005 om er een migratiemuseum van te maken. Een plek waar je stil kan staan bij de emigratie van destijds en de immigratie van vandaag. De officiële opening is gepland in 2012. Voor meer informatie over Red Star Line verwijzen wij ook naar de interessante en exclusieve bijdrage over dit onderwerp door Bruno DE CORTE in SIWE-Magazine 31, verschenen in december 2007.

Bron : "Antwerpen, Werf van de Eeuw. Een nieuwe fase". Antwerpen, (Stad Antwerpen) 2007, p. 46

"DE KLEINE GESCHIEDENIS VAN DE KEMPEN", EEN REEKS PUBLICATIES IN WORDING

Verwant aan het concept van de gekende brochurereeksen "Waar is de tijd?" publiceert uitgeverij Waanders vanaf heden de 20-delige reeks "De kleine geschiedenis van de Kempen in 20 dagen". De redactie bestaat onder meer uit Harry KOK (archivaris van Turnhout), Guido LANDUYT, Marcel GIELIS e.a. Tegen het voorjaar van 2009 zal de volledige reeks, waarvan per maand één aflevering verschijnt, gepubliceerd zijn.

Vooraf interessant voor het IWE-werkveld zijn : Deel 9 : "23 november 1798, Corbeels wordt gevangen genomen in de bossen van Postel" (thema fabrieken en molens) ; Deel 14 : "15 september 1886, Eindelijk aandacht voor de arbeiders in Turnhout" (thema : sociale woningbouw in de Kempen) en Deel 17 : "13 mei 1935, Leopold III huldigt het Albertkanaal in" (thema: oude water- en landwegen). Meer info op volgende website : www.dekleinegeschiedenisvandekempen.be

"DE OVENBOUWERS VAN AUSCHWITZ", EEN TENTOONSTELLING TE MECHELEN

Figuur uit intro website

Joods Museum voor Verzet en deportatie een tentoonstelling over een weinig bekend aspect van de oorlogsindustrie, met name "Een doodgevoerd bedrijf. De ovenbouwers van Auschwitz".

Zoals de titel aangeeft gaat het over de constructie van de crematoriumovens in de concentratiekampen en de bedrijven die daarmee betrokken waren.

Adres van het museum:
Nokerstraat 4 te 2800 Mechelen.
Meer informatie : www.topf.be

Van 13 december 2007 tot en met 10 februari loopt te Mechelen in het

PROVINCIE LIMBURG

EEN BOUWKUNDIG ONDERZOEK OMTRENT JENEVERSTOKERIJ NICOLAI TE WILDEREN

Onlangs startte in het kader van een afstudeerproject Monumenten- en Landschapszorg aan de Hogeschool-Antwerpen een historisch en bouwkundig onderzoek over de jeneverstokerij Nicolai te Wilderen (Sint-Truiden). Voor de restauratie van deze unieke, vrij volledig behouden (en beschermde) stokerij en de bijhorende (zwaar gehavende)

hoevegebouwen bestaan overigens allerhande toekomstplannen. Wie oude foto's of over andere documenten en informatie beschikt in verband met deze stokerij vragen wij contact op te nemen met de redactie of een seintje te geven op telefoon 0474/25.85.86 of 0473/45.85.95.

CD-ROM "ONBEKEND TERREIN?" EN DE START VAN DE ERFGOEDCEL MIJN-ERFGOED

De (officiële) start van de Erfgoedcel Mijn-Erfgoed kwam in de loop van het najaar 2007 herhaaldelijk in het nieuws. Als eerste eigen "uitgave" werd een CD-Rom met de titel "Onbekend terrein?" uitgebracht.

Deze licht een tip van de sluier over het veelzijdig werkveld waarrond men een werking wil uitbouwen. De CD brengt "objecten" in beeld, zoals een tractor, een barometer, mijnlampen en voetbalschoenen. De beschrijving van deze objecten verwijst naar bewaarplaatsen en erfgoedsites. Onder de rubriek "Plaats" wordt onder meer uitleg gegeven over de Mijsite Beringen, de schacht te Winterslag, de molen

te Meeswijk en het station van As. In "Gebruiken" vernemen we meer over de Multiculturele markt te Zolder, Turkse kebab en kappers. Wie "Verhaal" aanklikt hoort en verneemt meer over het Sint-Barbaralied, de migratiebewegingen, maar ook over Russische krijgsgevangenen.

Praktisch : Interesse in deze CD? Contacteer voor meer info de Erfgoedcel Mijn-Erfgoed, Evence Coppélaan 91 te 3600 Genk. www.mijnerfgoed.be
E-mail: info@mijnerfgoed.be
Tel.: : 089/811.411 (P.V.)

"HET VERVOLG" IN STROOMVERSNELLING !

Ter situering en herhaling: "Het Vervolg" is een vereniging die werkt rond de identiteit en de beeldvorming van de Mijnstreek en produceert hedendaagse cultuur en ontmoeting met het erfgoed van deze streek.

In december werkte Het Vervolg intensief mee aan een verhalenfestival "MIJN-ENERGIE", georganiseerd door Nederlandse partners (Nederlands Mijnmuseum te Heerlen, Stichting Carboon, Mijwaterproject, e.a.). Centrale vragen op "Mijn-energie" waren : "hoe kunnen oude mijnen nieuwe

energie opleveren", welke rol speelt het mijnverleden in de toekomst ?" Het volledig programma vindt men op www.mijn-energie.eu

Het hoogtepunt van het project had plaats op 9 december jl. maar op bovenstaande site leest u meer over aanverwante en vervolg-activiteiten en over het Nederlands mijnmuseum.

Surf naar <http://www.hetvervolg.org>
Het Vervolg / Kolenspoorfestival, Vennestraat 127, bus 2, 3600 Genk.
Tel. : 089/86.58.86. (P.V.)

EEN BUITENBEENTJE : HET FRANS BILLEN HOLLYWOOD MOVIE MUSEUM TE HASSELT

Een belangrijke privé-collectie van Hollywoodmemorabilia komt tot leven in het Filmmuseum van Frans Billen. In situ kan ook het Old-Timers Museum worden bezocht. Superlatieven in de presentatiefolder zoals "het meest authentieke Filmmuseum ter wereld" en "uniek in Europa" laten SIWE over aan de appreciatie van de bezoekers. Zoals vaak het geval is bij privé-collecties, getuigt ook dit initiatief van durf en enthousiasme. Het "Amerikaans"

tintje van gebouw en presentatie ("meer dan 100 wassenbeelden van Hollywood-stars met hun authentieke klederdracht") past bij het geheel : een buitenbeentje !

Praktisch: Adres = Sint-Truidersteenweg 298, 3500 Hasselt.
Telefoon : 011/27.23.44
Website : www.fransbillen.be
E-mail : frans.billen@telenet.be

Fotocollage uit website www.fransbillen.be

INFO IN VERBAND MET PANOVEN TE LOKSBERGEN (HALEN) WELKOM

SIWE vzw kreeg een oproep binnen van Wim LAHOU, bedrijvig binnen "LINX" (culturele werking van ABVV-Vlaams Brabant) omtrent een oude panoven in bedenkelijke toestand verkerend en gesitueerd in de Panovenstraat te Loksbergen / Halen. Oorspronkelijk werden hier dakpannen geproduceerd, geen holle Vlaamse pannen maar eerder platte, mechanische exemplaren. Het betreft een herbested 19de eeuws gebouw. De herbesteding hield weinig rekening met de kwaliteiten van het site, heden in

gebruik voor speelpleinwerking, als sportpark en voor aanverwante functies. Ter plaatse ligt nog een deel van de vroegere inboedel zoals werktuigen, persvormen, ook oude ovens zijn nog behouden, evenals een ronde schoorsteen. Al deze elementen maken echter geen deel uit van de herbesteding. Wie belangstelling heeft en ideeënrijk is kan contact opnemen met dhr. W. LAHOU via tel. : 016/27.18.87. (P.V., met dank aan Robin ENGELS)

KENT U DE ACADEMIE VOOR DE STREEKGEBONDEN GASTRONOMIE?

Het kan geen toeval heten dat het studie- en documentatiecentrum van de Academie voor de Streekgebonden Gastronomie (ASG) gevestigd is in Hasselt, een stad met een eer grote traditie op vlak van eten en drinken. ASG beheert de "Bibliotheek van de Smaak" (7500 titels, 200 tijdschriften, menu-collectie,...). Sinds korte tijd is deze gevestigd op de nieuwe stek in het

stadsarchief, waar plaats gemaakt werd voor dit initiatief. Doel is o.m. de streekgebonden producten en hun bereidingen via diverse invalshoeken te onderzoeken en te verdedigen.

Contact : Dhr. Jacques Collen, Abraham Orteliuslaan 4, 3500 Hasselt
Tel. : 011/22.73.45

Website : www.asg.be

E-mail : studiecentrum@skynet.be

Collage uit website www.asg.be

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

“SMAKELIJK INGEBLIKT” EEN VEELZIJDIGE KIJK OP BEWARINGSTECHNIEKEN VOOR VOEDSEL

Tot 6 januari 2008 loopt in het MIAT, Minnemeers 9 te Gent de tentoonstelling "Smakelijk ingeblikt". Groenten en fruit uit blik, het lijkt banaal. Toch kent blikvoedsel een bijzondere ontstaansgeschiedenis. Deze tentoonstelling vertelt het verhaal over en achter de conserven, meer bepaald over het bewaren van groenten en fruit. Er komt hierbij heel wat kijken : voedselscheikunde, de blikslagerij, het promotiemateriaal, de blikopener, conservenfabrieken en hun geschiedenis, de aanmaak van stropen, het drogen en diepvriezen van fruit, het steriliseren, de rol van Louis Pasteur, en zoveel meer. De expo werd gemaakt i.s.m. het CAG

(Centrum voor Agrarische Geschiedenis) en Openluchtmuseum Bokrijk.

Ook nog te zien in het MIAT tot 06/1/08 is "**Britse innovaties**", een wandelparcours door de vaste opstelling van het museum aan de hand van een bijhorende brochure, die de aandacht van de bezoeker vestigt op Britse uitvinders, uitvindingen en industriëlen. Dit initiatief is één van de talrijke randactiviteiten in het kader van de grote kunsttentoonstelling "British Vision" in het Gentse Museum voor Schone Kunsten.

Meer info op www.miat.be

Tel. : 09/269.42.00

BEZOEK “BOEKHOUTE, VISSERSDORP ZONDER HAVEN”

Voor het Visserijmuseum van Boekhoute, een rustige deelgemeente van Assenede in het noorden van Oost-Vlaanderen, ligt op de markt de prachtige vissersschuit "Isabelle / BOU 5", een duidelijke verwijzing naar het verleden van Boekhoute als vissersdorp. Daar kwam in 1952

wegens verzanding van de "Braakman" -watergeul een bruusk einde aan, met dramatische gevolgen voor de vissers en de lokale gemeenschap ! Vandaag varen er echter nog steeds vier garnaalschepen onder de vlag "BOU", vanuit Zeeuws-Vlaanderen.

In het museum ziet men talrijke voorwerpen in verband met de visserij : netten, touwen, zeven, boeien, een kompas. Informatieve panelen en interactieve elementen evoceren de geschiedenis van het vroegere vissersdorp. In het museum en bezoekerscentrum kan

men ook terecht voor toeristische informatie.

Praktisch : Open op woensdag, donderdag en vrijdag van 9 tot 12 uur en van 13 tot 16.30 uur en na afspraak. Toegang gratis !

Meer info : www.assenede.be

E-mail: toerisme@assenede.be

FOCUS OP DE VASTE COLLECTIE VAN MUSEUM DR. GUISLAIN TE GENT

“Omgaan met de waanzin doorheen de tijden : een mengeling van magie, religie, dwang en zorg, controle en wetenschap. Waar geen rede mee te rijmen valt, dat wil men bestraffen, zalven, verzorgen, genezen : een fascinerende geschiedenis. In Gent maakte Dokter Joseph GUISLAIN furore in de 19de eeuw. Hij bevrijdt de dullen uit hun ketenen en organiseert samen met Kannunik Triest en de Broeders van Liefde de moderne psychiatrie in onze gewesten.” Tot zover de museumfolder. Het Museum Dr. Guislain is gegroeid vanaf een kernopstelling omtrent de geschiedenis van de psychiatrie, opgesteld in een vleugel van het door Guislain en architect Adolphe PAULI ontworpen ziekenhuis. Dit verplegingscentrum is één der oudste in zijn soort in West-Europa

en de oudste psychiatrische kliniek in Vlaanderen, in het begin nog “krankzinnigentehuis” geheten.

Het museum, dat een vrij volledig panorama biedt van de psychiatrie en de geestesziekenzorg (waarvan de presentatie regelmatig wordt vernieuwd en aangepast !), is op minder dan tien jaar tijd uitgegroeid tot één der meeste actieve en vermaarde Vlaamse musea. Het enthousiast team van het Museum Dr. Guislain organiseert zeer vernieuwende en spraakmakende tentoonstellingen en manifestaties. Dit werd gekenmerkt door vooronderzoek in samenwerking met bevoorrechte partners en deskundigen. De kritische en open geest van de initiatiefnemers en hun warm enthousiasme is meteen merkbaar door elke bezoeker !

Onlangs, op 24 november 2007 werd het Belgisch Museum voor Radiologie “heropend” op zijn nieuwe stek, namelijk een vleugel van het gebouw waarin ook het Museum Dr. Guislain gehuisvest (en waarmee intens wordt samengewerkt).

Over de tijdelijke tentoonstelling “Ziek” (die loopt tot 27 april 2008) volgt meer info in een volgende aflevering. Surf alvast naar www.tussenlichaamengeest.be.

KENT U HET CENTRUM VOOR WETENSCHAPSGESCHIEDENIS TE GENT?

Waarover gaat het ? Uitgangspunt is dat de wetenschapsgeschiedenis niet kan vertrekken van een vooropgezet, normatief idee over hoe een wetenschap moet zijn volgens de huidige inzichten. Wetenschapsgeschiedenis dient niet enkel rekening te houden met wat achteraf “waar” of “waardevol” is gebleken, maar moet ook rekening houden met gebreken en fouten. Ze moet een nominalistische houding aannemen om de historisch onderscheiden vormen van wat “wetenschappen” werd genoemd te analyseren, te verklaren en te vergelijken. De wetenschapsgeschiedenis dient elke vorm van isolationisme te vermijden. Geen van haar disciplines mag gezien worden

Praktisch : het museum is open van dinsdag tot vrijdag 9-17 uur, zaterdag en zondag 13-17 uur. Openbaar vervoer : tram 1, 10,11, halte Guislain. Zeer vlot bereikbaar vanaf Sint-Pietersstation.

E-mail: info@museumdrguislain.be

Website: www.museumdeguislain.be

Op de website vindt men ook alle info over tijdelijke tentoonstellingen en manifestaties.

(P.V.)

als een ‘gesloten’ domein dat een zuiver ‘internalistische’ aanpak toelaat. De wetenschapsgeschiedenis moet wetenschappelijke praktijken en resultaten integreren in het geheel van menselijke activiteiten. Op die manier kan het een brug slaan tussen verschillende ‘culturen’.

Bovenstaande tekst werd gereviseerd op basis van een visietekst uit de onderstaande website.

Contactpersoon en -adres van het Centrum voor Wetenschapsgeschiedenis: De heer Sven DUPRE, Blandijnberg 2, 9000 Gent.

Tel.: 09/264.95.84. Meer info op

<http://sarton.ugent.be>

140 JAAR VONDELMOLEN TE LEBBEKE HERDACHT TE DENDERMONDE

Van 18 november tot 9 december 2007 liep in het Zwijvekemuseum (Nijverheidsstraat 1) te Dendermonde de tentoonstelling "Een hart van peperkoek – 140 jaar Vondelmolen". Het is het zoveelste bewijs dat het Dendermondse museum een levendige interesse toont voor het economisch en industrieel verleden van de stad en haar hinterland. Naar aanleiding van de tentoonstelling kon ook een bezoek gebracht worden aan dit Lebbeekse bedrijf (gesitueerd Dendermondsesteenweg 208 te Lebbeke), vooral vermaard voor de productie van peperkoek, waarnaar de titel van de tentoonstelling verwees. De tentoonstelling is niet meer, maar diverse publicaties zijn

nog verkrijgbaar in het museum : allereerst is er een brochure (door Aimé STROOBANTS en A. DELCART) over het onderwerp, in het bijzonder over lokale peperkoekproducenten : Vincke (1908-1924 / 1939 tot ca. 1960) respectievelijk te Baasrode en te Appels, Leenhouder - Van Damme (1895 tot ca. 1940) te Grembergen, De Belgische Biekorf (1895-1971) te Lebbeke en uiteraard ook Vondelmolen (1865 tot heden). Naast deze brochure (2 euro) is er een 120 blz. dik boek (door André DELCART). Telefoon van het Zwijvekemuseum : 052/21.30.18. Website uitgever van het boek = www.stichtingkunstboek.be (P.V.)

"BROOD & ROZEN", TIJDSCHRIFT UITGEGEVEN DOOR HET AMSAB – ISG TE GENT

"Brood & Rozen" is het driemaandelijks "Tijdschrift voor de sociale van sociale bewegingen", uitgegeven door het AMSAB – ISG (Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging van België – Instituut voor Sociale Geschiedenis). Inhoudelijk zijn er heel wat raakvlakken van het industrieel erfgoed, industriecultuur,

volkscultuur en uiteraard ook met de sociale geschiedenis van Vlaanderen en België. Meer info over abonnementen en losse nummers op : www.brood-en-rozen.be / E-mail : broodenrozen@amsab.be . Over het AMSAB-ISG, Bagattenstraat 174 te 9000 Gent verneemt u meer op <http://www.amsab.be>. Telefoon : 09/224.00.79.

HET ARCHIEF VAN DE PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

Dit archief bewaart de documenten van het provinciebestuur vanaf het jaar 1900.

Interessant voor het IWE-werkveld zijn onder meer de vergunningsaanvragen in het kader van de wet op de hinderlijke inrichtingen, de afficheverzameling, enz. De leeszaal van het provinciaal archief in de Pelikaanstraat 38 te 9000 Gent is open op dinsdag, woensdag en donderdag van 9 tot 12 u en van 13.30 tot 16.30 u (tel. :09/267.87.52 / archieff@oost-vlaanderen.be)

Provinciale archiefdocumenten van voor 1900 worden bewaard in de Rijksarchieven van Gent en Beveren. In Gent vindt ge het "Fonds Schelvedepartement 1792-1815, het Hollands Fonds 1815-1830 en de documenten over 1830-1870. In Beveren vindt ge de bestanden 1870-1900.

Het adres van Rijksarchief Gent : Geraard De Duivelsteen 1, 9000 Gent (Tel. : 09/225.13.38). Adres van Rijksarchief Beveren : Kruibekesteeweg 39/1, 9120 Beveren (Tel. : 03/750.29.77).

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

HET ERFGOED VAN HET THERMOTECHNISCH INSTITUUT TE HEVERLEE IN DE KIJKER

Het Thermotechnisch Instituut of "Museum of Historical Engines", gelegen aan de Celestijnenlaan te Leuven-Heverlee, werd op 21 oktober 1931 ingehuldigd. Het instituut bezit een paar zeldzame straalmotoren en stoommachines. De grote stoommachine Compound Jumelle, 170 PK (merk Bollinckx S.A. – Brussel) is nog steeds

"bedrijfsklaar" en wordt met veel zorg onderhouden. Naast dit pronkstuk is er een kleine stoommachine Roder uit 1901 van hetzelfde merk. Zij kan in twee richtingen draaien : locomotieven gebruikten een dergelijke machine om vooruit en achteruit te rijden in het station...

Het instituut was, toen deze machines in functie van het lesgeven vaak werden gedemonstreerd, gekend als “parel van de werktuigkunde”. In 2005 deed de K.U.Leuven een investering van anderhalf miljoen euro om het instituut op te waarderen. De werken zijn nog aan de gang.

Buiten de reeds genoemde stoommachines noemen wij onder de vele interessante stukken van de verzameling de straalmotor “Whittle W2-700” uit 1945, de eerste straalmotor op het Europese vasteland : een unicum ! In 1954 werd een andere straalmotor verworven : een “Rolls Royce 8” uit 1950. De straalpijp van deze motor gaat dwars door de muur van de tentoonstellingshal. Aan de buitenkant bevindt zich een put gevuld met water. Wanneer de motor wordt gedemonstreerd worden de toeschouwers verrast met een heus “water- en stoomspektakel” Opdat deze en andere machines niet zouden degraderen, is het regelmatig demonstreren ervan zeer wenselijk. Behoud en gebruik gaan vaak hand in hand. Dit wordt hier eens het meer bewaardheid. Niet alle toestellen en installaties in het instituut worden gedemonstreerd maar vele toestellen werken nog. Een voorbeeld daarvan is een

zeldzame “hete luchtmachine”, een soort technologie die vandaag, in tijden van felle stijging van de energieprijzen, terug actueel aan het worden is.

Professor Ir. Eric VAN DEN BULCK verdient alle lof als trekpaard van de aan de gang zijnde en deels nog op til staande renovatiewerken. Om de laatste fase ervan te realiseren n sponsoring van bedrijven welkom. Eerlang wordt de machinehal van het Thermotechnisch Instituut opnieuw een paradepaardje van de Leuvense universiteit. SIWE kijkt al uit nog het officieel heropening-moment !

Vrij naar een bijdrage in “Veto, onafhankelijk blad van de Leuvense student”, jg. 34, academiejaar 2007-2008, nr. 4, p. 3.

-Lees ook het boeiend en prachtig geïllustreerd themanummer van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen (jg. 44, 2006, nr. 3), 2006 over “Academisch Erfgoed van de K.U. Leuven”.

-Lees ook Katrien Steyaert, “Zie ginds komt de stoomstoot”. Academisch erfgoed in de kijker (4) : Thermotechnisch Instituut”, In : Campusskrant K.U.Leuven d.d. 14/11/2007.

-NOOT : eerdere afleveringen “academisch erfgoed” uit de

Campuskrant kunnen teruggevonden worden in via het archief van de Campuskrant : <http://www.leuven.be/ck>

Meer info: <http://www.mech.kuleuven.be/tme/museum/> (virtueel museum Thermotechnisch Instituut !) (P.V., met dank aan André Montald)

EEN NIEUW MUSEUM VOOR AUDIOVISUELE TECHNIEKEN IN WORDING TE BOGAARDEN

Julien, Hendrik en François LUYCKX, drie broers uit Bogaarden (deelgemeente van Pepingen) stampen in een zaal achter café Terkammen een museum voor audiovisuele technieken uit de grond : er staan talrijke oude radio's en filmprojectoren maar ook meettoestellen en allerhande oude labo – apparatuur. Het oudste stuk uit de verzameling is een zogenaamde “millivoltmeter” van 1908. Om hun verzameling uit te breiden gaan de

broers regelmatig naar beurzen en ruilen ze objecten met andere verzamelaars. Het museum is nog in volle ontwikkeling maar kan reeds op zondagen vanaf 10 uur en na afspraak bezocht worden. Adres : Café Terkammen, Terkammenstraat (hoek met Molenstraat) te Bogaarden (Pepingen). Telefoon : 02/361.07.34. (P.V., naar een bijdrage in “Het Volk” van 06 oktober 2007).

EEN BOEIENDE BIJeenKOMST IN LEUVEN VAN DE KRING VOOR DE GENEESKUNDE VAN DE PHARMACIE IN DE BENELUX

Op 6 en 7 oktober jl. kwam de bovenvermelde Kring bijeen met een veelzijdig aanbod aan voordrachten : Prof. DEELSTRA “De apotheker, het ontstaan en de evolutie van de voedselchemie in België”. Prof. DEQUEKER “De bijdrage van de kunst in de geschiedenis van de

geneeskunde”, Prof. BEUKERS “Apothekers A.J.C. Geerts als kenner van de Japanse materia medica”, Apr. C. DESMIDT “Voorschriftenboeken van apothekers in een Vlaamse provincie stad in de periode 1905-1921 : van plantaardige naar synthetische

geneesmiddelen”, Prof. J. LEMLI “De geneesmiddelen afgeleverd door de apotheek van het Groot Ziekengasthuis van Leuven in 1795-1796”, Dr. Jo CLAES “Geneesmiddelen in de Lage Landen”. Deze laatste voordracht is gebaseerd op een bijdrage, verschenen in SIWE-Cahier nr. 2 over “Voedselscheikunde in de 19de eeuw”.

AFFLIGEM WIL ZIJN LAATSTE HOPVELDEN NIET KWIJT

Het gemeentebestuur van Affligem wil de twee laatste hopvelden op haar grondgebied redden voor teloorgang. De hopvelden bevinden zich in een groen dal nabij de Benedictijnenabdij van Affligem. De boer die de hop teelt is er onlangs mee gestopt, waardoor het typisch beeld van de statische velden met karakteristieke hopstaken en ranken verloren dreigen te gaan. De plaatselijke Schepen Wiske Bosteels luidt de alarmbel. Hij wil dat de gemeente op eigen initiatief een hopveld in stand houdt, om zodoende de waardevolle geschiedenis van de hopteelt symbolisch in ere te houden.

De hopcultuur in Affligem, net als in de aanpalende gemeenten in de

Er werd naar aanleiding van deze bijeenkomst overeengekomen om met de betrokken personen en deskundigen een studiedag te organiseren omtrent de toekomst van de verzamelingen wetenschappelijk erfgoed in de Leuvense Universiteit. (K.H.).

jaren 1970 en 1980 een stille dood gestorven, wat ook het geval was met andere teelten en wat heden ook aan het gebeuren is met de tabakteelt in de streek van Wervik.

Een obstakel voor de realisatie van de droom van W. Bosteels is nog het prijskaartje : de opmaak van een hectare hopveld kost al gauw 25.000 Euro. Er wordt bekeken vanuit de gemeente of er geen gezamenlijke aankoop mogelijk is met participatie van een paar boeren uit de gemeente...

Wordt wellicht vervolgd ! (P.V., met dank aan Vilt vzw – Vlaams Informatiecentrum over Land- en Tuinbouw)

HET SUIKERMUSEUM TE TIENEN

“Op zoek naar de verloren smaak van suiker” is de ondertitel van de folder van dit jonge museum, dat de diverse aspecten van suiker en de suikerproductie belicht. “Professor Zuccherò” is de virtuele gids van dit “belevingsmuseum”, dat sterk gericht is op de ervaringswereld van (zeer) jonge bezoekers. Het is nog wachten op een (vulgariserend wetenschappelijke) publicatie, die ook de link legt met de Tiense suikernijverheid zelf. In zijn weinig steden in Vlaanderen, waar het silhouet (tot en met de geur toe) van de stad bepaald door een bijna alomtegenwoordige industrietak. De

suikernijverheid maakt in Tienen deel uit van de plaatselijke identiteit en geschiedenis. Uiteraard vindt men over het onderwerp documentatie in het Hagelands Historisch Documentatiecentrum en het Stadsarchief Tienen.

Praktisch : Het Suikermuseum en het stedelijk museum “Het Toreke” maken deel uit van dezelfde site, gelegen aan de Grote Markt 3-B te Tienen. Open van dinsdag tot zondag van 10 tot 17 uur. Telefoon : 016/80.56.66. E-mail: suikermuseum.tienen@skynet.be (P.V.)

STUDIEDAG” IWE-COLLECTIES EN VEILIGHEID IN HET MOT” GEVAARLIJKE TECHNIEKEN?

“Veiligheid van personen in omgang met technische collecties”
Maandag 28 januari, het MOT, Grimbergen

Vervaarlijk draaiende molenmechanismes, zware valhamers of een verzameling vlijmscherpe messen, Hoe waardevol ze ook zijn, technische collecties kunnen een risico betekenen voor personeel en publiek. Zeker wanneer ze op een actieve manier gepresenteerd worden. Soms zien we de gevaren over het hoofd of vinden we niet direct een pasklare oplossing om de risico's te beperken. Hoog tijd dus

om samen aan tafel te zitten en ervaringen en nuttige tips uit te wisselen.

Daarom zorgt het MOT voor een studiedag om deze problematiek samen te verkennen. We selecteerden enkele collega's die vertellen hoe zij met de risico's omgaan en stellen in een reeks praktijkvoorbeelden enkele eenvoudige oplossingen voor om het publiek

toch actief te laten kennismaken met potentieel 'gevaarlijke' technieken.

Praktisch

Maandag 28 jani van 13 tot 17 uur
Het MOT, afdeling Liermolen,
Vorststraat 8, 1850 Grimbergen
Gratis deelname, inschrijven
verplicht, beperkt aantal deelnemers

Programma

13u: ontvangst
13u30 – 15u: sprekers vertellen over hun ervaringen met de praktijk
15u – 16u30: activiteiten waaronder een geblinddoekte rondleiding aan de werkende watermolen
16u30 – 17u: nabespreking

Info: www.mot.be of info@mot.be

Tentoonstelling: HET INTERNET VAN DE 19-de EEUW.

HALLE, Oude Post: 13, 19 en 20 april 2008.
In het kader van de Erfgoeddag op zondag 13 april.

De telecommunicatie ondergaat de laatste decennia spectaculaire ontwikkelingen. In de "cyberwereld" brengen ons de interactie tussen de mobilofonie en het internet bijna maandelijks nieuwe toepassingen; een boeiende evolutie.

Maar wie weet er nog van waar we komen? De oudsten onder ons hebben allicht nog hun eerste radio en eerste telefoon zien installeren in de huiskamer en nadien de TV. En wie nog de komst van de eerste generatie huiscomputers heeft meegemaakt weet dat die qua mogelijkheden in niets te vergelijken waren met de huidige toestellen en van een verbinding ervan met

andere computers op afstand was helemaal geen sprake.

Deze tentoonstelling is een zeldzame mogelijkheid om even achterom te kijken om te zien hoe de droom om de tijd en de ruimte te overbruggen werd waargemaakt. En dat kan nooit kwaad, want wat vandaag ontwikkeld wordt is de vrucht van ontelbare inspanningen van pioniers, uitvinders, wetenschapslui, entrepreneurs, opportunisten... Eens naar het verleden kijken geeft vaak een beter begrip van het heden en een beter inzicht in de toekomst.

Collage Fons Vanden Berghen

Het is de bedoeling u via deze tentoonstelling een overzicht te geven van de ontwikkeling van de elektrische telecommunicatie in, hoofdzakelijk, de 19-de eeuw.

Eerst komt kort de optisch-mechanische telegraaf -of semafoor- aan bod (Claude Chappe vanaf 1793). Dan wordt er even ingezoomd op de elektriciteit zoals ze ontdekt en ervaren werd (vanaf Alexander Volta in 1799). De meeste aandacht in deze tentoonstelling wordt dan besteed aan de elektrische telegrafie (vanaf 1837 in Engeland met Cooke en Wheatstone en vanaf 1844 met Samuel Morse in

de VS) omdat het de basis is van alle latere vormen van telecommunicatie.

Het was ook lange tijd de enige vorm van telecommunicatie en ontwikkelde zich snel van eenvoudige punt-tot-punt lijnen tot een wereldwijd netwerk (met de eerste trans-Atlantische verbinding in 1867). Voor de mensen was dat toen een echte revolutie en ze zouden het zonder schroom gerust hun Internet hebben mogen noemen.

Vervolgens wordt het begin van de telefonie toegelicht (met Graham Bell vanaf 1876) gevolgd door het

begin van de draadloze telegrafie (met Guglielmo Marconi vanaf 1895). Ook het begin van de radio wordt niet vergeten. Als laatste, ondertussen ook al historische, technologie wordt de telex voorgesteld.

Dit alles wordt in de eerste plaats toegevoerd door de veelheid van -meestal prachtige- historische toestellen van museumkwaliteit uit de verzameling (*) van Fons Vanden Berghen. Een aantal toestellen kan gedemonstreerd worden en beschrijvende posters en panelen zullen een en ander verduidelijken.

Er zullen ook enkele didactische opstellingen staan die worden uitgeleend door het Museum van de Wetenschappen van de Universiteit Gent en een lid van de Vlaamse Radio Amateurs zal "live" Morse berichten sturen en ontvangen over

De toegang is gratis; WELKOM!

(*) 400 + foto's zijn te bekijken op:

www.faradic.net/~gsraven/fons_images/fons_museum.html

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

TOERISTISCHE BROCHURE "LEIEKANTJES" BRENGT INDUSTRIEEL ERFGOED IN DE KIJKER

Het is verheugend vast te stellen dat industrieel en technisch erfgoed soms niet vergeten wordt in ruim verspreide toeristische brochures.

grote afstanden via een korte golf zender.

De eerste telegraafzegels (1865), zeer oude telegrammen en oude postkaarten zijn een extra voor de daarin gespecialiseerde liefhebbers.

Tijdens de weekdagen is de tentoonstelling alleen open voor scholen uit Halle die dan op afspraak komen. Dan zal Fons geanimeerde rondleidingen geven. Hij zal daarbij een aantal experimenten uitvoeren (vb. Volta, Oersted, Faraday,...) en een maximaal aantal toestellen demonstreren.

De openingsuren voor het publiek zijn: zondag 13, zaterdag 19 en zondag 20 april: van 10u00 tot 12u30 en van 13u30 tot 18u30. Deze tentoonstelling vindt plaats in het "oude postgebouw", vlak achter de basiliek van Halle.

Een voorbeeld daarvan is de jongste editie (2007) van "Leiekantjes", ook raadpleegbaar via website www.toerisme-leiestreek.be

Het inleidende "Toeristisch garen spinnen uit zeer gevarieerd industrieel erfgoed" (p. 32-35) dient als smaakmaker voor verder in de brochure wordt besproken als toeristisch ontsloten industrieel erfgoed.

Een greep uit de talrijke sites die aan bod komen : het Leiesas te Astene (p. 44), de Graanstokerij Filliers te Bachte-Maria-Leerne (p. 47), het tot restaurant omgetoverde spoorwegstation te Harelbeke (p. 64), de brouwerij Bavik te Bavikhove (p. 66), het Schoeiselmuseum en Borstelmuseum plus Elektrische

Centrale ETIZ en nabijgelegen "Eperon d'Or"-gebouw te Izegem (p. 72-74), Brouwerij Rodenbach te Roeselare (p. 122), het pompgebouw te Bossuit-Avelgem, herbestemd tot infokantoor van de VVV W.-Vlaamse Scheldestreek (p.131), "Transfo" in de vroegere elektriciteitscentrale te Zwevegem (p. 137), het Tabaksmuseum te Wervik (p.156-158), het Luchtvaartmuseum FAS-EXPO te Wevelgem (p. 162). "Leiekantjes", een na te volgen formule en voorbeeld voor andere toeristische diensten in Vlaanderen en Brussel ! (P.V.)

BEZOEKERS VINDEN WEG NAAR NATIONAAL TABAKSMUSEUM TE WERVIK

Recentelijk werd het Nationaal Tabaksmuseum sterk uitgebreid met een smakvolle en sobere nieuwbouw, die mooi aansluit bij het "oude" museum en het molengedeelte, geen gemakkelijke oefening !. De VVV heeft een tijd geleden zijn onthaal van het centrum van Wervik verplaatst naar de aantrekkelijke museumbalie. De belangstelling voor het museum is (mede door de nostalgie omtrent de kwijnende tabaksteelt, die in de regio weldra tot het verleden zal behoren?) flink wat toegenomen.

Alle aspecten van het roken komen aan bod in het museum, van plaatselijke geschiedenis en een prachtige machineverzameling (in de zolder van het oud museumgebouw) tot design, tabaksreclame en marketingaspecten, dit alles onder het motto "het roken, het snuiven en het kauwen in woord en beeld". Het museum prijst het roken niet aan, maar probeert (en slaagt erin) de bezoekers te overtuigen van de grote waarde van de eeuwenoude tabaksverwerking en het erfgoed in de regio.

Praktisch : Nationaal Tabaksmuseum Wervik : Koestraat 63, 8940 Wervik.
Tel.: 056/31.49.29 www.nationaaltabaksmuseum.be
E-mail: tabaksmuseum@wervik.be

Andere tabaksmusea in België zijn:

- La Piperie d'Andenelle asbl te Andenne www.lapiperie.be ;
- Het Sigarenmuseum & Pijpenkabinet te Geraardsbergen
e-mail: cigarmuseum@pandora.be ;
- Het Historisch Pijp- & Tabakmuseum te Sint-Niklaas
www.denopenhaard.be ;
- Het atelier museum van de tabak van de Semois te Corbion
tabacmanil@skynet.be ;
- Het Pijp en Tabaksmuseum te Harelbeke toerisme@harelbeke.be

WELKOM IN DE TOMBEELMOLEN TE OUTRIJVE (AVELGEM)

De Tombeelmolen is een zeldzaam voorbeeld van een opnieuw maalvaardige windmolen. De oorspronkelijke, houten staakmolen, daterend uit de 18de eeuw, verdween door brandstichting tijdens de Eerste Wereldoorlog. In 1923 werd op dezelfde plaats de huidige stenen beltkorenmolen opgebouwd. Deze molen, in 1989 gemeentelijke eigendom geworden werd beschermd in 1994 en grondig gerestaureerd in 1999-2000. Meester-molenaar Freddy Deweer is

vandaag actief in de Tombeelmolen en zal u er graag in rondleiden.

Praktisch : adres Tombeelmolen = Molenstraat 41 a, 8582 Outrijve (Avelgem). Gratis toegang vanaf april tot eind oktober, elke eerste en laatste zondag van de maand van 14.30 tot 17.30 u. Groepsbezoeken op aanvraag via VVV-West-Vlaamse Scheldestreek, tel.: 056/45.72.82 vvv.scheldestreek@skynet.be
zie ook www.avelgem.be (P.V.)

BEZOEK ONS KUSTVERLEDEN IN VILLA LES ZEPHYRS TE WESTENDE-BAD

In Villa Les Zéphyrus ontdek je hoe een rijke familie omstreeks 1930 de vakantie aan zee doorbracht. Het gebouw, opgetrokken in 1922, werd minutieus gerestaureerd volgens de gedetailleerde beschrijving van de eerste bewoners en ooggetuigen. Dit gebeurde in het kader van het eerste luik van het project "kusthistories" (zie onderstaande website). Het opkomend kusttoerisme, een belangrijk aspect van de traditionele volkscultuur, komt aan bod door middel van unieke fotobeelden, documenten en objecten. In de villa kunt u één van de oudste en fraaiste werken van Henry van de Velde bekijken : een unieke schouwmantel,

buffetkasten en lambriseringen getuigen van het ontwerpertalent van één van de meest vooraanstaande vormgevers van Europa.

Praktisch : Villa Les Zéphyrus, Henri Jasparlaan 173 te 8434 Westende. Telefoon : 059/30.06.40. Open van 1/6 tot 30/9 en tijdens alle schoolvakanties : 9.30 tot 17 uur. Van 1 oktober tot 31 mei : 9.30-12.30 uur en van 14 tot 17 uur. Gesloten op maandag.

Meer info : www.kusthistories.info@kusthistories.be
(P.V., naar een informatiefolder)

"STATION OMNIBUS" TE ZEEBRUGGE EN BRUGGE : WAAR SPOOR EN KUNST SAMENGAAN

"Station Omnibus" is een video-installatie van Toon Van Ishoven, die getuigenissen van bewoners in de (Zee)Brugse stationswijk verzamelde en verwerkte. Het resultaat zijn te zien en te horen in cabines die doen denken aan foto-automaten. Tot 16 december staat deze installatie voor

het station van Zeebrugge (10-20 u), van 20 december tot 6 januari 2008 op het binnenplein van de Brugse Belforthallen (10-20 u). Het project is het sluitstuk van het sociaal-artistieke project "Showroom ZB" waarbij "brugge plus" en "tapis plein" intensief betrokken waren. (P.V.)

BRUSSELS GEWEST

Tentoonstelling “BELGISCHE ONDERNEMINGEN IN CONGO”

Van 20 okt. 2007 tot 16 feb. 2008 loopt in de inkomhal van het Algemeen Rijksarchief Brussel (Ruisbroekstraat) de kleine maar interessante tentoonstelling “NV Congo SA. Beelden van Belgische ondernemingen in Congo”. Wat rest er ons nog, een halve eeuw na de dekolonisatie, aan archieven van Belgische bedrijven die actief waren in Congo in de 19de en 20ste eeuw? Volgende thema's komen aan bod: vestiging en financiering, ontdekking en reizen om de rijkdommen van Congo in kaart te brengen, prospectie en ontginning van goud, diamant en koper, plantages en landbouw, aanwerving en werk. De expo is het resultaat van een intensieve samenwerking tussen het Algemeen Rijksarchief en de Vereniging voor Valorisatie van Bedrijfsarchieven (VVBA). De

tentoonstelling belicht belangrijke thema's uit het koloniaal verleden aan de hand van foto's, documenten en filmfragmenten. De stukken komen vooral uit de archieven van koloniale ondernemingen als Finoutremer, Sibéka en de Union Minière. Elke bezoeker ontvangt een gratis brochure met de tentoonstellingsteksten en documenten.

Praktisch : De tentoonstelling is gratis toegankelijk tijdens de openingsuren van het Rijksarchief, Ruisbroekstraat 2 te 1000 Brussel: dinsdag tot en met vrijdag 8.30 u tot 16.30 u en zaterdag van 9 tot 12 u en van 13 tot 16 u.

Meer info: <http://www.arch.be>

Telefoon: 02/513.76.80

(Met dank aan Claudine HUYGHE en Brukselbinnenstebuiten vzw)

KENT U DE FARMACEUTISCHE MUSEA IN BRUSSEL?

A. DE FARMACEUTISCHE COLLECTIE ALBERT COUVREUR

Een bescheiden maar boeiende collectie objecten en een indrukwekkende bibliotheek met zeldzame boeken over farmacie, waarvan een groot aantal uit de 17de de 18de en de 19de eeuw stammen. Adres: UCL-Campus Geneeskunde, E. Mounierlaan 73, 1200 Sint-Lambrechts-Woluwe (nabij Metrostation Alma). Toegankelijk tijdens werkdagen (kantooruren). Tel.: 02/764.41.28.

B. MUSEUM VAN GENEESKRACHTIGE PLANTEN EN FARMACIE

De museumcollectie brengt geneeskrachtige planten en afbeeldingen ervan op schilderijen en prenten samen. Botanica en farmacie in een boeiende dialoog! Adres: ULB, Campus de la Plaine, toegang nr. 2 of 4 (=Triomflaan, 1050 Elsene). Metrostation Delta. Toegankelijk tijdens werkdagen (kantooruren). Tel.: 02/650.52.79. Uitgebreide Franstalige catalogus (12,00€) en samenvattingen in het Nederlands en in het Engels (4€) beschikbaar: www.ulb.ac.be/musees

EEN COMPUTERMUSEUM IN BRUSSEL? UNISYS HEET U WELKOM!

Reeds meer dan 40 jaar lang verzamelt Jacques LAFFUT, stichter en conservator van het computermuseum Unisys collectiestukken, die de pijlsnelle ontwikkeling en de diepgaande impact van de informatica illustreren.

De verzameling is chronologisch opgebouwd en begint bij de “mecanografie”, om te eindigen bij de laatste ICT – snufjes. Adres: Unisys-Belgium, Bourgetlaan 20, 1130 Haren.

Informatie: telefoon 02/728.05.27

SPOORWEGMUSEUM BRUSSEL-NOORD OPENDE HEEL EVEN TERUG HAAR DEUREN...

Ter gelegenheid van de viering van de 50ste verjaardag van de TEE of “Trans Europ Express” heropende het spoorwegmuseum in het station Brussel-Noord heel even haar deuren voor de bezoekers, namelijk van 3 tot 11 november jl. Maketten, affiches, foto's en een grote modelspoorbaan illustreerden het “TEE-tijdperk”, dat startte in 1957 - het jaar waarin het Verdrag van Rome ondertekend werd - en eindigde in het midden van de jaren 1980. De snelle en comfortabele

spoorlijn Amsterdam-Brussel-Parijs was de voorloper van de latere EuroCity's en de huidige HST's. Op spoor 1 van het Noordstation waren bovendien twee TEE-rijtuigen en twee historische diesel-locomotieven uit de NMBS-Holding collectie (NMBS-patrimonium)

tentoongesteld, in het gezelschap van een elektrische loc uit de collectie van vzw TSP (“Toerisme en SpoorPatrimonium”).

De belangstelling was groot. Velen kochten nog op de valreep enkele

publicaties in de museumshop of bedienden zich van gratis uitgedeelde “TEE 50 jaar geleden” – brochures. Over hoe het nu verder zal gaan met het Spoorwegmuseum van de NMBS lopen vele

(uiteenlopende) geruchten, maar een beslissing schijnt er nog niet genomen te zijn. Chaos en verspilling van energie troef ! Wordt zeker vervolgd. (P.V.)

OPGEKNAPTE AJJA-TABAKFABRIEK TE SINT-JANS-MOLENBEEK KRIJGT SOCIALE FUNCTIE

Na de stillegging van de economische bedrijvigheid kwam de fabriek AJJA lange jaren geleden via een schenking in handen van de OCMW. Die heeft geen blijk gegeven van initiatief en de fabriek begon vanaf 1980 serieus te vervallen. De ruïneuze stadskanker van weleer, gesitueerd in de Vandermaelenstraat 5-7 te Sint-Jans-Molenbeek, werd recentelijk gerenoveerd tot een sociaal restaurant (“Les Uns et les Autres”) en een computerpark ofte “surfparadijs”. Verder huist hier vandaag de CBSU of “Cel ter Bestrijding van Sociale Uitsluiting” en een juridische adviesdienst voor jongeren. Ook herbergt het fabriekscomplex vier “transit-woningen”, bedoeld voor Molenbekenaren die geconfronteerd worden met brand of wiens woning gerenoveerd wordt. Lieve DE COSTER, gemeentearchitect, volgde dit project nauwgezet op. Zij benadrukt het moeizame en lange

proces van deze renovatieoperatie. De onkosten liepen op tot 6,5 miljoen euro, maar het resultaat mag gezien worden.

De typologie van deze unieke tabakfabriek met haar karakteristieke gecementeerde zuidgevel en met haar structuur, gedeeltelijk bestaand uit baksteenmetselwerk (1874, architecten Besme en Delpierre), deels uit betonnen muren (1910), is uitzonderlijk. De naam AJJA is een letterwoord voor “André J. JACOBS ainé”, de stichter van het bedrijf. Langs de westelijke gevel van de fabriek, die eigenlijk in de loop van de tijd meer als tabakopslagplaats dan als tabakfabriek gebruikt is geworden, loopt het tracé van de (gedempte) “Omleiding van de Zenne”. Fragmenten kaaimuren en elementen van een passerelle werden aldaar tijdens de bouwwerken gevonden.

(P.V., Vrij naar “Brussel Deze Week”, nr. 1109, p.9)

50 JAAR RUIMTEVAART IN BELGISCHE STRIPVERHALEN

In het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal te Brussel loopt nog tot 10 februari een kleine maar interessante tentoonstelling “Verbeelding van de ruimte, ruimte voor verbeelding”, in het kader van 50 jaar Spoetnik en ruimtevaart, met Vlaamse astronaut Dirk FRIMOUT als pleitbezorger ! Nostalgie is troef bij het herzien van de “Ruimtesmurf”, de piloten Buck

Danny en Dan Cooper, die plaats nemen in het experimenteel “raketvliegtuig X-15”. Of nog : het weerzien van Telstar Zatte Liet” (!) uit het Nero-album “De driedubbel gestreepte” door Marc Sleen. Kamaraad Adhemar leert daarin de Russen met een satelliet de geheimen van de Vlaamse stookkarbonaden, tot het Rode Leger

ingrijpt omtrent deze “Westerse propaganda”. Op de expo ontbreken bekende stripverhalen niet zoals Hergés “Raket naar de Maan” of “De stervende ster” uit de reeks Suske en Wiske. Al deze stripdocumenten worden aaneengebreid met informatie over de historiek van de ruimtevaart. We zijn ver verwijderd van de saai geschiedenislessen uit onze kindertijd...

Praktisch : De tentoonstelling vindt plaats in het “Belgisch Centrum van het Beeldverhaal”, Zandstraat 20 te 1000 Brussel, gesitueerd op 8 à 10 minuten wandelen vanaf het centraal station. Toegang dagelijks van 10 tot 18 uur. Meer info :

www.stripmuseum.be (P.V.)

PLANNEN VOOR HERBESTEMMING VAN TABAKMAGAZIJN “SAINT-MICHEL” TE SINT-JANS-MOLENBEEK

In het bulletin “Bruxelles en Mouvements” nr. 193, d.d. 18 oktober 2007 vernamen we dat er plannen bestaan om het grootschalig tabakmagazijn St-Michel (hoek Vandenboogaerdestraat en Picardstraat) om te bouwen tot woningen. Het gebouw ligt in de onmiddellijke omgeving (schuin tegenover) van het spoorwegstation “Thurn & Taxis”. Het plaatselijk bewonerscomité kon de plannen inkijken en betreurt de wijze waarop het industrieel gebouw quasi onherkenbaar wordt gemaakt door de projectontwikkelaar ten gevolge van ingrijpende volumewijzigingen (en bijkomende verdiepingen). Verder vreest men dat het bouwproject eens te meer een “gated community” zal opleveren, een gesloten bouwlichaam, dat zich intentioneel afkeert van de bestaande, multiculturele omgeving. Het project zit heden nog slechts in de beginfase en is door de diverse overheden nog niet goedgekeurd. In Molenbeek blijft men waakzaam. (P.V.)

50 JAAR GELEDEN: EXPO '58 TE BRUSSEL : NOSTALGIE TROEF!

De 50ste verjaardag van de Wereldtentoonstelling 1958 te Brussel wordt uitgebreid herdacht. Zelfs de 2de week van de smaak plaatste “de Expo” in de kijker tijdens een tentoonstelling in de recentelijk gerenoveerde “Halles des Tanneurs” Huidevettersstraat 60 (Marollenwijk). : WT 1958 veranderde inderdaad iets wezenlijks in het voedingspatroon van de Belg : deze leerde softdrinks en cola kennen, kauwgom en pindanootjes, maakte de doorbraak mee van bier in flesjes en de eerste “klaar en klaar” maaltijden. De Brusselse uitgeverij ‘Plaizier’

pakte uit een agenda en een kalender 2008 die het jaar 1958 en de Brusselse Wereldtentoonstelling oproepen. Probeer voor veel meer informatie ook eens volgende website : <http://belgeoblog.be/2007/04/24/expo-58-vrijheid-en-voortgang-op-google-earth/> Op dit bestand zit onder meer een authentieke kaart uit 1958, met alle paviljoenen die op de Heizel stonden. Een schat aan merkwaardige foto's. Breng ook een bezoek aan www.expo58.tk met nog meer expo-beelden en aangepaste muziekjes !

VERKEN DE INDUSTRIËLE EN SOCIALE GESCHIEDENIS VAN BRUSSEL MET “LA FONDERIE”

“La Fonderie” is het Centrum voor Economische en Sociale Geschiedenis van het Brussels Gewest. De vereniging organiseert reeds vijftien jaar lang allerhande ontdekkingsstochten doorheen het industrieel en sociaal verleden van Brussel en Brusselse gemeenten. Het aanbod is zeer groot. Tot de meest gevraagde wandelingen horen de kanaaltochten (“De haven en de Brusselse kanalen”, “Het kanaal van Charleroi”, “de Zeehaven”, “de sluis van Zemst”).

Andere toers verlopen te voet : “Thurn & Taxis, werelderfgoed”, “Chocolade, het zwarte goud van de Brusselaars”, “Brusselse bieren, van gueuze tot pils”, “de Sint-Katelijnwijk”, “Molenbeek onder stoom”. Er zijn ook bustoers zoals “Van gang tot tuinwijk” (omtrent arbeidershuisvesting)”. Voor alle praktische informatie en inschrijvingen : Tel. 02/410.99.50 / parcours.lafonderie@skynet.be / www.lafonderie.be

EEN HANDIGE WEGWIJZER VOOR DE BRUSSELSE ARCHIEVEN

Recentelijk gaf de Erfgoedcel Brussel (van de Vlaamse Gemeenschapscommissie) een overzichtsfolder uit omtrent archiefinstellingen in de Brusselse regio. Nergens in ons land zijn zoveel archieven bewaard als in het Brusselse gewest, zowel van de (federale en lokale) overheid als van particulieren (bedrijfsarchieven, enz.). Met de erfgoedconvenant wil VGC een integraal beleid voeren, wat resulteerde in overleg tussen alle geïnteresseerde Brusselse archieven (een groep die nog aangroeit en die zowel bestaat uit actoren met Nederlandstalige maar ook met Franstalige werking) en in de publicatie van een voorstelling van eeniederders werking in een folder, een handige wegwijzer !

Men vindt er info over onder meer (kleine selectie) :

Algemeen Rijksarchief (<http://arch.arch.be>),

Archief en Museum van het Vlaams Leven te Brussel (www.amvb.be),

Archief van de Stad Brussel (www.brucity.be),

Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis (www.amazone.be),

Architecture Archive – St-Lukasarchief (www.sint-likasarchief.be), Federale

Bibliotheek Landbouw (www.bib.belgium.be),

Koninklijk Belgisch Filmarchief (www.filmarchief.be),

Universiteitsarchief van de Vrije Universiteit Brussel (kaat.knaepen@vub.ac.be),

Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (www.cegesoma.be),

VRT-archief (www.vrt.be), VRT-Geluidsarchieven (audiotheek@vrt.be)

Meer info over dit schitterend initiatief : www.erfgoedbrussel.be / erfgoedbrussel@vgc.be Adres uitgever : Sainctelettesquare 17, 1000 Brussel. (P.V.)

OUDSTE BRUSSELSE ELEKTRICITEITSCENTRALE HERBESTEMD ALS KUNSTHUIS

Sinds twee jaar worden in de oudste elektrische centrale van Brussel aan het Sint-Katelijneplein nr. 44 in steeds sneller tempo hedendaagse kunstmanifestaties gehouden, onder de naam "European Centre for Contemporary Art". Onlangs was de centrale met een monumentale sculptuur "Moederlijk instinct" van Antonio Pio Saracino het orgelpunt

in het kunstenaarsparcours "Europese kunst in de toekomst", gehouden naar aanleiding van Europalia 2007. Meer info over het programma : www.brupass.be / www.brussel.be / cultuur@brucity.be. Adres : Sint-Katelijneplein 44 te 1000 Brussel (op 250 meter van Metrostation "Sint-Katelijne"). (P.V.)

EEN EXPO EN ACTIVITEITEN OMTRENT VERLEDEN EN HEDEN VAN "SHOPPING"

We moeten ze nog gaan bekijken, maar de door het CIVA (Centre International pour la Ville, l'Architecture et le Paysage) aangekondigde expo "Supermarkt Europa : 50 jaar. Shopping is a Family Affair" lijkt interessant en in elk geval vernieuwend. Deze

tentoonstelling is van 21/12/2007 tot 24/02/2008 bezoikbaar in de linkervleugel van het Flageygebouw (Flageyplein, Elsene) en wordt mede georganiseerd door het Architectuurinstituut La Cambre. Meer info op : www.civa.be

INDUSTRIËLE EN VOLKSE CULTUUR IN BRUSSELS TONEELHUIS "RUST ROEST"

Koninklijke Toneelkring "Rust Roest" (Neder-over-Heembeek / Brussel) bracht recentelijk "De Zilver", een theaterstuk over fabriekssluiting in Zaal Familia. Het toneelstuk is in de zuiverste traditie van de volkscultuur gebaseerd op waargebeurde feiten, de sluiting van een metaalbedrijf te

Hoboken. Het thema is universeel en spreekt alle leeftijdscategorieën aan, benadrukken regisseur Robert De Clercq en "Rust Roest"-directeur Rony Olbrechts. Wellicht wordt het stuk nog hernomen in 2008. Alle informatie : 0477/70.06.96.

WALLONIË

EEN WETENSCHAPSCENTRUM IN DE PERIFERIE VAN CHARLEROI

Het "Centre de Culture Scientifique - Charleroi" (CCS) is gelegen in de heuvelachtige zuidelijke periferie van Charleroi. In dit centrum, beheerd door de ULB (Université Libre de Bruxelles) is steeds iets boeiends te ontdekken. Onlangs was er de succesrijke expo "Vrouwen en wetenschap" te zien (publicatie "Femmes et Sciences" is nog ter plaatse verkrijgbaar). Van 9 januari tot 3 februari 2008 loopt een expo met randactiviteiten onder de naam "La physique dans la B.D." (Fysica en stripverhalen) en van 18 februari tot 27 juni 2008 is er de veel

belovende tentoonstelling "Les sciences arabes".

Praktisch : CCS-Charleroi ULB-Campus de Parentville, rue de Villers 227, 6010 Charleroi. Telefoon : 071/600.300 / ccs@ulb.ac.be Meer info op prachtige website www.ulb.ac.be/ccs

Toegang : van maandag tot vrijdag 9.30-17.30 uur. Op zondagen van 10.00 tot 18.00 uur.

Een inkomticket kost 4 Euro, voor groepen 3 Euro, voor kinderen boven de 6 jaar : 2 Euro.

NIEUWS OVER "PATRIMOINE INDUSTRIEL WALLONIE-BRUXELLES"

SIWE was op 6 oktober jl. aanwezig op de Algemene Vergadering van haar "zusterorganisatie", de asbl. PIWB (Patrimoine Industriel Wallonie - Bruxelles), voorgezeten door de kersverse voorzitter Jean-Louis DELAET in het "Biermuseum" te Rodt nabij Sankt-Vith. Het was een gelegenheid om de heer Claude GAIER, die na vele jaren ophoudt deel uit te maken van het redactiecomité van het driemaandelijks "Bulletin du PIWB", in de bloemetjes te zetten. Laatstgenoemde was ook de eerste

voorzitter van de PIWB en vertoefde op 6 oktober jl. in het gezelschap van zijn drie opvolgers, achtereenvolgens Jean DEFER, Bruno VAN MOL en J.-L. DELAET. Goed voor het nemen van groepsfoto's die nog geschiedenis zullen maken !

Er zijn allerlei nieuwe plannen in verband de PIWB-publicaties. Van het "Bulletin du PIWB", waarvan nr. 1 verscheen in 1985 en het voorlopig laatste (nr.67-68) in het voorjaar 2007 gepubliceerd werd, zullen nog

2 afleveringen in gedrukte vorm uitgegeven worden. Daarna zal een tiental keren per jaar een digitale "NEWSLETTER" verspreid worden, niet alleen aan de leden maar aan alle geïnteresseerden. Aan SIWE werd gevraagd emailadressen van geïnteresseerden uit eigen rangen door te geven. Daarnaast beoogt

PIWB de jaarlijkse uitgave van één lijvige tijdschriftaflevering met achtergrondartikelen. De splinternieuwe website heet: <http://www.patrimoineindustriel.be/>, een primeur voor de PIWB. Als u het aan ons vraagt : wordt zeker vervolgd! (P.V.)

EEN INDRUKWEKKEND TIJDSBEELD 1949-1969 IN HET FOTOGRAFIEMUSEUM TE CHARLEROI.

Tot 13 januari 2008 loopt in het "Musée de la Photographie" te Charleroi de tentoonstelling «*Izis à travers les archives photographiques de Paris Match*». Izis was reporter bij dit populair tijdschrift en maakte furore met reportages over onder meer volksfeesten (14 juli in Parijs), de Frans-Algerijnse oorlog, bedevaarten, processen, portretten van de Franse en buitenlandse personaliteiten enz. In het museum

kan men uiteraard ook de permanente verzamelingen over de ontwikkeling van de fotocamera en de fotografische beeldtaal bezoeken. **Praktisch:** Musée de la Photographie, avenue Paul Pastur 11, 6032 Mont-sur-Marchienne (Charleroi). Open van dinsdag tot zondag van 10 tot 18 uur. Openbaar vervoer vanaf station Charleroi : bus 70, 71 of 170. Mpc.info@museephoto.be / www.museephoto.be

EEN CONGRES OVER GESCHIEDKUNDIG ONDERZOEK IN HET VOORUITZICHT

Van 28 tot 31 augustus 2008 heeft in Namen het 8ste Congres van de unie van Franstalige geschiedkundige en archeologie verenigingen van België plaats ("Huitième Congrès de l'Association des Cercles francophones d'Histoire et d'Archéologie de Belgique"). Organisator is de "Société archéo-

logique de Namur" i.s.m. de «Faculté Notre-Dame de la Paix». Postadres : Jacques TOUSSAINT, 24 rue du Fer 5000 Namur. Tel.: 081/25.70.93. E-mail: congres2008@province.namur.be Website : www.lasan.be

BEZOEK HET SPOORWEGVERVOERMUSEUM TE LUIK !

Nu het Spoorwegmuseum te Brussel-Noord gesloten is, moeten spoorwegmuseumvrienden elders hun licht gaan opsteken. Kent u het spoorwegmuseum te Luik ? Het is een bescheiden museum met een rijke en lange geschiedenis en bevindt zich op het terrein van het rangeerstation van Kinkempois (wijk Renory). De geschiedenis van de spoorwegen in de 19de en 20ste eeuw wordt er aanschouwelijk gemaakt op de eerste verdieping van een vroeger magazijngebouw. Wist u dat reeds in 1838 een spoorlijn werd aangelegd in de Luikse regio? Het stoomtijdperk komt in het museum ruimschoots aan bod via archiefdocumenten, maquettes en foto's, met als hoogtepunt de Compagnie Nord-Belge. Dat veiligheid ook in het verleden belangrijk was voor het

spoorwegpersoneel blijkt uit oude instructies, affiches en talrijke seintoestellen. Naast gereconstrueerde regelmakers en oude loketten zijn oude foto's te zien van verdwenen Luiks spoorwegbezit, zoals het eerste "Gare des Guillemins" en "Gare du Longdoz". In de cafetaria, waarvoor oude houten banken zijn gebruikt, kan u verpozen van uw bezoek.

Praktisch: Musée du transport Ferroviaire, rue du Chêne 3, 4031 Angleur (Liège). Ingang via Impasse Thiernesse, tegenover huisnummer 284 van rue Renory.

Tel.: 04/358.79.36

www.museedekinkempois.be. Open eerste en derde zaterdag van de maanden maart tot en met november, 14 tot 18 uur of na afspraak. Gratis toegang ! (P.V.)

MUSEUM VAN HET OPENBAAR VERVOER TE LUIK : EEN OPENBARING!

In combinatie met het vorige museum is een bezoek aan het "Musée des transports en commun du Pays de Liège". Het is een soort tijdsmachine, waar de trams, bussen en trolleybussen die vroeger het dagelijks straatbeeld bepaalden in de streek van Luik, opnieuw tot leven komen. Aan de hand van een veertigtal voertuigen,

archiefdocumenten, foto's, schaalmodellen en werktuigen maakt de bezoeker een reis door tijd vanaf 1875 tot heden. Tot de rariteiten behoren een autobus met bestuurdershut vooraan én achteraan (!) en een experimenteel "T.A.U.-rijtuig" (Transport Automatisé Urbain, project voor de lijn Herstal-Jemeppe) dat nooit heeft gereden. Een drietal

rijtuigen uit de collectie zijn afkomstig uit de regio Aken. Het museum is ondergebracht onder de afdaken van een fraaie tramstelplaats (4000 m²). Het museum beschikt over een auditorium voor filmprojecties.

Praktisch: “Musée des transports en commun du Pays de Liège”, rue Richard Heintz 9 te 4020 Liège.
Tel.: 04/361.91.11. Open: van 1 mrt tot 30 nov.. weekd.: 10-12 u en 13.30-17 u, week-end: 14-18 uur. Audiogids (ook in het Nederlands) beschikbaar. (P.V.)

INDUSTRIEEL ERFGOEDROUTES IN WALLONIE

Kent u deze routes ? Ze zijn ons bekend via thematische folders. We stellen er u twee van voor (uiteraard in het kort):

“**La route de la Céramique**” loopt als volgt : start in het museum van Mariemont (Morlanwelz), waar een unieke collectie porselein en aardewerk wordt getoond wordt (www.musee-mariemont.be), verder naar Tubize (Tubeké), waar in het Musée de la Porte een unieke collectie Majolica bewaard wordt, gemaakt door Ets. Léon Champagne (1893) (zie www.tubize.be/otp.htm). De route vervolgt doorheen het Brusselse gewest en passeert onder meer de voormalige abdijwoning van Dieleghem met unieke collectie Brussels aardewerk, het Clockarium (aardewerken uurwerkencollectie, zie www.clockarium.com).

We verlaten Brussel en via Namur bereiken wij Andenne met zijn Musée Communal de la Céramique

d’Andenne (www.ceramandenne.be) en de “Piperie d’Andenelle” (www.lapiperie.be). Meer oostwaarts leidt de leidt naar Verviers (prachtcollectie karamiek en porselein in het Musée des Beaux Arts et de la Céramique) en Töpferiemuseum te Raeren (www.toepfereimuseum.org).

“**La route du textile**” loopt kriskris over de Frans-Belgische grens. De route start in Komen waar een heus bandweverijmuseum gevestigd is (Musée de la Rubanerie, www.villedecomines-warneton.be). Men komt langs interessante sites zoals het Jacquardweverijmuseum of “Manufacture des Flandres” te Roubaix (25, rue de la Prudence, 59100 Roubaix / www.madefla.50g.com), het Wandtapijtenmuseum te Doornik / Tournai (www.centre-tapisserie.org) en het

Musée de la Bonneterie te Quevaucamps.

Eigenlijk komt men niet verder dan een summiere bespreking van alle opgenomen sites. Door zeer

variërende openingstijden van de collecties en musea is het afleggen van de route zonder voorafgaande afspraken en telefoons eigenlijk onmogelijk ! Maar de mooie folders mogen er zijn !! (P.V.)

GROOTSE PLANNEN VOOR DE SUKERRAFFINADERIJ TE GENAPPE

Waals minister Antoine heeft een begeleidingscomité samengesteld dat de reconversie van de site van de voormalige suikerraffinaderij in Genappe (Waals-Brabant) moet begeleiden. Het gaat over een project van het Waals Gewest. Het bedrijfsterrein is 144 ha groot. De Tiense suikerraffinaderij zal het terrein in de loop van 2008 verkopen aan de Waalse regering voor 5 miljoen euro, zo voorziet een

akkoord uit augustus 2007. Dit zal toelaten nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Een studie voorziet een herinrichting met nieuwe woonwijk, zones voor bedrijfsactiviteiten en een natuurzone. De bouwheer is Sarsi, de sanering- en renovatiemaatschappij van de industriële sites in Waals-Brabant. Bron : Belga & VILT-Nieuwsbrief, november 2007.

EEN CHOCOLADEMUSEUM IN EUPEN

Het chocoladebedrijf Jacques, gevestigd in Eupen, realiseerde een bescheiden chocolademuseum dat de geleide bedrijfsbezoeken in eigen huis perfect aanvult. Slechts weinig mensen weten waar chocolade vandaan komt, wat de geschiedenis is van de cacao-teelt, hoe deze lekker-rij een wereldwijde verspreiding

kende, hoe chocolade vroeger vervaardigd werd, enz. Het museum beantwoordt al deze vragen in woord en beeld.

Open: maandag tot vrijdag 9 tot 17u.
Ligging : Industriestrasse 16, 4700 Eupen. Tel.: 087/59.29.67

www.bcb-divisionjacques.be / musee@chocojacques.be

INTERNATIONAAL NIEUWS

FRANKRIJK

BEZOEK HET HAVENMUSEUM TE DUINKERKE

Het "Musée Portuaire" te Dunkerque (Duinkerke) in Noord-Frankrijk bestaat uit twee delen. In het "Het museum aan de kade" ontdekt men hoe het kleine middeleeuwse Duinkerke onder Jean Bart uitgroeide tot een belangrijke haven die vandaag de derdegrootste is van Frankrijk. Een parcours over de kapers, over kabeljauwvangst, maritieme maatschappijen, cruiseschepen, enz. Ook de sociale geschiedenis, de havenarbeiders en het leven van de scheepsbouwers komt hier aan bod. Het tweede deel van het museum bestaat uit het zgn.

"drijvend museum". Men kan verschillende schepen bezoeken : het lichtschip "Sandettié", de sleepboot "Entreprenant", de driemaster "Duchesse Anne", het binnenschip "Guilde".

Contact :

museeportuaire@nordnet.fr /

www.museeportuaire.fr,

Tel. : 0033/(0)3.28.63.33.29.

Toegang : van september tot juni dagelijks behalve op dinsdag van 10.00 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 18.00 uur. Juli en augustus : dagelijks van 10.00 tot 18.00 uur. (P.V.)

Uit Nederlandstalige intro website www.museeportuaire.fr

GROOT-BRITANNIË

SAINT-PANCRAS STATION TE LONDEN TERUG OP HET SPOOR

De achteruitgang van 19de eeuwse St-Pancras Station behoort nu wel helemaal tot het verleden. Onlangs begon dit legendarisch industrieel monument een tweede leven. De strijd van Sir John BETJESMAN voor het behoud van het door de Victoriaanse spoorwegingenieur William Henry BARLOW ontworpen en in 1868 in gebruik genomen station, begonnen al in de jaren 1960 en die strijd en de behoudsacties van ontelbare andere personen en instanties hebben vruchten afgeworpen! Nochtans zag het er lang niet goed uit voor dit industrieel meesterwerk, waarvan het vroeger reizigershotel in de voorbouw decennia lang aftakelde en de legendarische klok in 1978 uit de toren gehaald werd en vernietigd werd.

St-Pancras Station werd op 4 september jl. ingehuldigd als terminal voor de Eurostarservices naar het Europese continent en is de parel geworden van LCR of "Continental Railways, die het ondergrondse kanaaltraject opstartte. Door de spectaculaire perronoverkapping, destijds de grootste overspanning ter wereld en tot op heden de breedste perronkap van Groot-Brittannië, straalt het licht weer als in de oude glorie! Ook de in 1873 gerealiseerde voorbouw "Midland Grand Hotel", ontworpen door George Gilbert SCOTT is en grotendeels buiten gebruik sinds 1935, maakt deel uit van de recente restauratieprogramma. (P.V.)

HONGARIJE

CALL FOR PAPERS: 36th ICOHTEC SYMPOSIUM 2009 TE BUDAPEST

Van 26 tot 31 juli 2009 gaat te Budapest (Hongarije) het 36ste symposium door van ICOHTEC of "International Committee for the History of Technology". Het vormt een onderdeel van het 23ste "International Congress of the History of Science and Technology". Hoofthema zal zijn "ideeën en instrumenten in hun sociale context", een ruim thema dat veel inval-

hoeken toelaat. Voorstellen voor referaten dienen uiterlijk op 2 maart 2008 opgestuurd te worden aan de Hr. Reinhold BAUER via E-mail rbauer@hsu-hh.de, via fax 0049-40-6541-2762. Postadres : R. BAUER, Helmut Schmidt Universtät, Fakultät für Geistes- und Socialwissenschaften, Postfach 700822, D-22008 Hamburg (Duitsland). Zie ook site : <http://www.historyoftechnology.org>

I E R L A N D

EEN STANDAARDWERK OVER HISTORISCHE WETENSCHAPPERS IN IERLAND

Onlangs verscheen een 1875 bladzijden dik overzichtswerk door Charles MOLLAN over "Some Irish Contributors to the Chemical and Physical Sciences. Het bevat meer dan 100 gedetailleerde biografieën over Ierse wetenschappers en uitvinders, inclusief over naar de V.S. uitgeweken Ierse personaliteiten.

Meer info? Surf naar:

www.rds.ie/science/publications.

Voor contact en bestelling, contacteer Dr. Claire MUHALL via science@rds.ie

Adres van de auteur : Charles MOLLAN, 17 Pine Lawn, Newtownpark Avenue, Blackrock, Co. Dublin, Ireland. E-mail : cmollan@iol.ie.

N E D E R L A N D

"HISTORISCH HOOGOVS" VIERT EERLANGS 10de VERJAARDAG

"Historisch Hoogovens" is het lijfblad van de Stichting Industrieel Erfgoed Hoogovens (SIEHO) is bijna 10 jaar jong. Het wordt (onder meer financieel) ondersteund door CORUS.

Het jongste nummer (9de jg., nr. 17) van het tijdschrift focust op "Jubilea" : jubileumborden, jubileumboeken, jubileumfoto's, jubileumtoernooien, enz. Het onderwerp maakt deel uit

van de moderne bedrijfscultuur, gericht naar promotie van het eigen bedrijf, maar ook naar in het bloemetjes zetten van werkgevers en verdienstelijke werknemers : de raakvlakken met volkscultuur en immaterieel erfgoed zijn talrijk. /

Meer info : www.sieho.nl

Adres : SIEHO 2J-03 – Corus Staal Bv, Postbus 10.000 / 1970CA IJmuiden (NL)

Te zien op Corus terrein
Uit website www.sieho.nl

UITVINDINGEN EN UITVINDERS

RUIJ EEN HALVE EEUW GELEDEN WERD DE EERSTE KUNSTMAAN GELANCEERD

Op 4 oktober 1957 trok de Russische "**Spoetnik**" (letterlijk vertaald = "medereiziger"), gelanceerd met een enorme draagraket, banen rond de aarde. Het betekende het begin van de moderne ruimtevaart, die een jaar later, in 1958, in het centrum van de internationale belangstelling zou staan op de Wereldtentoonstelling te Brussel. Ikzelf herinner mij nog levendig (hoewel ik slechts 5 jaar oud was !) de enorme drukte van ontelbare horden bezoekers rond de glimmende Spoetnik in het indrukwekkend Russisch paviljoen. Het tuig had voorwaar zeer bescheiden afmetingen en had de vorm van een aluminium kanonkogel (58 cm doorsnede). Aan deze 83 kg wegende "kogel" waren vier communicatieantennes bevestigd, twee van 2,4 meter lang en twee van 2,9 meter lang. Deze dienden om storingen van krachtige radiosignalen te neutraliseren.

U kan het geluid van de Spoetnik, opgevangen door radioamateurs op vrijdag 4 oktober 1957 vandaag herbeluisteren op

www.eurospacecenter.be/sput.htm .

Drie volle weken lang bleven die geluiden in de ether. Op 4 januari 1958 brandde het tuig in de atmosfeer op, na 60 miljoen kilometer rond de aarde te hebben gevlogen. Drie jaar later, in 1961, werd Joeri GAGARIN de eerste mens die de ruimte veroverde, acht jaar vroeger (en dat kon tellen in de koude oorlogsjaren !) dan de eerste Amerikaanse astronauten-maanwandelaars.

De viering van 50 jaar Spoetnik in onze Sterrenwachten, in het KMI te Ukkel en op tal van andere plaatsen is intussen weer bijna voorbij. Wat blijft is een uitgebreid aanbod aan nieuwe publicaties. We vernoemen er twee : Piet SMOLDERS, In het spoor van Spoetnik. 50 jaar ruimtevaart. De complete geschiedenis. Uitgeverij "House of Knowledge" (17,95 E). Hieromtrent : info@oskaar.be. Een tweede boek (in het Frans) : Yves VANDEPUT, "Sputnik – Ma passion depuis 50 ans". Uitgeverij Studio Real Print (24,00 E). Meer info op www.spoutnik50.be (P.V.)

NANO NU : KLEIN MET EEN GROTE TOEKOMST

Op 10 november 2007 werd de manifestatie "Nano Nu" gehouden in het Vlaams Parlement. "Nanos" is een Grieks woord voor "dwerg". In de fysica staat "nano" voor een miljardste deel. Het is de wereld waarin materiaaldeskundigen, biologen en ingenieurs materialen en producten ontwikkelen. Nanotechnologie bezorgt ons nieuwe producten en het resultaat van wat op dat gebied in Vlaanderen bereikt wordt werd op 10 november jl. gepresenteerd aan talrijke geïnteresseerden : de scala is erg ruim, gaande van zonnecrèmes tot nieuwsoortige matrassen, inlegzolen, tegels, verven, mountainbikes, tennisraketten en talrijke producten van de micro-geneeskunde en nano-elektronica !

Van nanowetenschap wordt verwacht dat deze onze wereld beter zal maken, dat deze tegemoet kan komen aan het voedseltekort, aan ziekten zoals aids en kanker oplossingen komen. Maar dit is gerekend zonder de onvermoede negatieve bijwerkingen, die achter elke nieuwe technologie schuil gaat. Dat begon vorig jaar al met de problemen omtrent de reinigingspray "Magic Nano". Deze werden intussen verholpen maar het incident toont dat men best zeer voorzichtig omspringt met de nanotechnologie. Een ander probleem met nano is de kans op schending van de privacy.

De PC wordt inderdaad zo klein dat deze binnenkort in kleding, muren van gebouwen, auto's en kredietkaarten kan worden geïntegreerd, met het oog op het bieden van hulp bij allerlei vormen van communicatie. Uiteraard kan de deze technologie ook ingezet worden voor detectie van individuen. De vraag is hoelang het duurt vooraleer zo'n van chips doorspekte "dagelijkse leefomgeving" big-brother allures krijgt ! Er zullen zeker nieuwe veiligheids- en privacymaatregelen moeten worden ingevoerd.

Enkele stappen uit de geschiedenis van de nanotechnologie

-1905 : Albert Einstein berekende dat de diameter van een suikermolecule ongeveer één nanometer moest zijn (één miljardste deel van een meter).

-1955 : Erwin Müller maakt de eerste beelden van een individueel atoom met een de door hem uitgevonden veld-ionmicroscop.

-1974 : De term "nanotechnologie" wordt voor het eerst gebruikt door de Japanse wetenschapper Norio Taniguchi. Definitie : nanotechnologie betreft het scheiden, consolideren of deformeren van materialen atoom per atoom, of molecule per molecule.

-1981 : IBM-onderzoekers Gerd Binnig en Heinrich Rohrer ontwikkelen de rastertunnel-microscop.

-1997 : Zyvex wordt opgericht, het allereerste bedrijf dat exclusief bezig is met nanotechnologie en via deze weg producten en toestellen op de markt brengt.

-2001 : In Gent wordt Ablynx opgericht, een bedrijf dat fragmenten van antilichamen (nanobodies) ontwikkelt. Hiermee wil men Alzheimer, trombose, kanker en ontstekingen bestrijden. Voor meer informatie, surf naar : www.nanonu.be / www.nano.nu. (Naar de info brochure "Nano Nu")

NIEUWS over een belangrijke VERZAMELING omtrent MARCONI

De "Marconi Corporation" en de Universiteit van Oxford kondigden niet lang geleden dat er een akkoord werd bereikt omtrent de transfer van de historische Marconi-collectie naar the wereldberoemde "Bodleian Library" en het "Museum of the History of Science", beiden behorend tot de Oxfordse Universiteit. Derwijze zal deze belangrijke collectie bijeenblijven in haar totaliteit en gevrijwaard blijven voor de toekomst. Sponsoring door de

"Wireless Preservation Society" maakt het mogelijk dat een voltijds archivaris in dienst kan genomen worden om binnen het tijdsbestek van drie jaar de collectie op wetenschappelijke wijze te inventariseren en te beschrijven. Een zeer mooi initiatief. Het doet ons meteen zin krijgen om ter plaatse polshoogte te gaan nemen ! Bron : <http://www.admin.ox.ac.uk/po/041206.shtml>, Met dank aan André MONTALD

BOEIENDE REEKS STUDIEDAGEN OVER SCHEIKUNDIGE AUGUSTE LAURENT IN LOUVAIN-LA-NEUVE

De scheikundige Auguste LAURENT werd twee eeuwen geleden (in 1807) geboren in Frankrijk en overleed in 1853. Het was een belangrijke doch geïsoleerde onderzoeker, werkend met beperkte middelen. Hij ontdekte bovendien veel tegenkanten van de Franse "Académie des Sciences". Na een conflict met Jean-

Baptiste DUMAS, "grand patron" van de Franse scheikunde, wordt LAURENT zelfs "verbannen" naar de provinciestad Bordeaux ! Toch is zijn werk zeer belangrijk gebleken als voorloper van de organische chemie en in het bijzonder inzake zijn theorieën over de schikking van de atomen...

“Mémosciences”, als vereniging actief binnen de U.C.L. te Louvain-la-Neuve, organiseert tijdens het academiejaar 2007-2008 een programma lezingen “Des formules brutes à la chimie structurale : Auguste LAURENT”. De eerstvolgende lezingen hebben plaats op 12 maart, 9 april en 7 mei

2008. Deelname is gratis ! Meer info op <http://www.memosciences.be> / E-mail : info@memosciences.be / Contactadres : Mémosciences asbl, Voie du Vieux Quartier 18, 1348 Louvain-la-Neuve. Tel.: 010/45.33.94. (P.V., met dank aan Karel HAUSTRAETE en Dr. Brigitte VAN TIGGELEN)

CARTOGRAFIE: GROEI VAN EEN MULTIDISCIPLINE WETENSCHAP

“Formatting Europe, Mapping a Continent” is een tentoonstelling die 10 eeuwen kaarten van Europa presenteert, afkomstig uit de onvoorstelbaar rijke verzamelingen van de Koninklijke Bibliotheek van België. De expo kwam er in het kader van 50 jaar Europese Unie en Europalia Europa. Kaarten stellen Europa voor in al zijn vormen : topografisch, staatkundig, historisch, demografisch enz. De expo vestigt de aandacht op de evolutie van de

cartografische voorstelling. Er is zeer veel te zien : overzichtskaarten, detailkaarten, indrukwekkende atlanten, maar ook prenten en penningen.

Nog tot 8 februari 2008 gratis te bewonderen in de Koninklijke Bibliotheek, Kunstberg 1000 te Brussel. Open van maandag tot zaterdag van 10 tot 17 uur. Ligging op 200 meter van het Centraal Station. (P.V.)

DOKTER LOUIS WILLEMS, REDDER VAN RUNDEREN EN MENSEN, OVERLEED 100 JAAR GELEDEN

Het is 100 jaar geleden dat Louis WILLEMS overleed. Deze Hasseltse arts was in 1852 de uitvinder van een inentingsmethode tegen de besmettelijke longziekte bij vee, die wereldwijd runderen teisterde. Patrick REYGEL (U. Hasselt) en journalist Raymond PUTTEN

schreven hierover een pas door de Erfgoedcel Hasselt gepubliceerd boek ; “Dokter Louis Willems, redder van runderen en mensen”. Voor meer info en bestelling:

www.erfgoedcelhasselt.be

(Uit : “Museumnieuws – Stedelijke Musea Hasselt”, jg. 15 –2007, nr. 4, p.4.

OVER DE UITVINDING VAN HET LICHT IN DE STAD

De vroegste fascinatie van de mens voor licht heeft veel te maken met de kracht van toortsen, niet alleen dienstig als verlichting, maar ook als afschrikmiddel en als oorlogsvuur ! Vernielingen door vuur in oorlogstijd Het bombardement van Brussel in 1695, resulterend in een brand van nooit gezien omvang in de binnenstad spreekt tot op vandaag tot de verbeelding.

Maar vuur werd ook gemaakt in heuglijke omstandigheden : vuurwerk ter aankondiging van huwelijken, geboortes binnen vorstelijke en adellijke kringen, vreugdevuren bij het afkondigen van een vredesbestand. Het zijn verre voorlopers van latere vormen van feestverlichting !

Een derde soort verlichting is de getemperde devote verlichting, rouwverlichting, waarbij kaarsen (samen met olielampen reeds bekend in de oudheid, maar pas volop in de belangstelling vanaf de middeleeuwen) gebruikt worden, waarmee herdenkingen en de straatverlichting nabij kapellen verbonden zijn.

Het woord straatverlichting is gevallen. Dit brengt ons bij de openbare verlichting in het teken van toezicht en veiligheid. Pas in de 17de eeuw werden de hoofdstraten

van een stad als Brussel systematisch hier en daar verlicht met toortsen, hoewel dit slechts een zwakke voorbode is van de 19de eeuwse straatverlichting met gaslantaarns.

De trage ontwikkeling van de verlichtingstoestellen kreeg een nieuwe wending met de perfectionering van de olielampen vanaf omstreeks 1750, die de kaarsen verdrongen naar de verlichting van de huizen van de allerarmsten. De Franse scheikundige Eugène CHEVREUIL vond de stearinekaars uit, welke een helderder licht gaf dan de paraffinekaars of de bijenwaskaars. De toepassing van gaslicht in het begin van de 19de eeuw en later van elektrisch licht versnelde de evolutie der eeuwenoude verlichtingsmethoden.

De 19de eeuw is de eeuw van het opkomende mondaine leven met licht ter dienste van de handel : denk aan het compleet nieuw verschijnsel van de uitstalramen de met gaslampen verlichte winkel-passages... In Brussel startte de gasverlichting reeds in 1819 (naar verluidt bijna 40 jaar vroeger dan in Parijs). De elektrische straatverlichting startte in Parijs in 1878. Gasverlichting en elektrische verlichting zorgden voor een grote concurrentieslag, maar die strijd

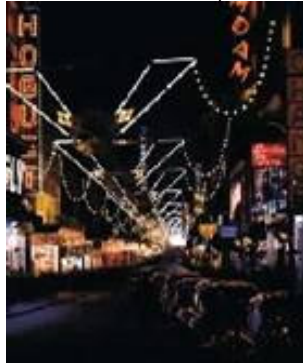
leidde aan tot tal van technische verbeteringen in beide verlichtingstechnieken.

Vanaf omstreeks 1900 was de gloeilamp krachtiger en duurzamer. We verwijzen naar de toepassing van de kooldraad in lampen door J.W. SWAN en T.A. EDISON, het gebruik van de "osmiumdraad", de "wolframdraad" (W.D. COOLIDGE), de spiraaldraad in peervormige lampen, gevuld met argongas (1913). Deze zouden spoedig oudere lamptypen (koolstofbooglampen e.a.) verdringen. De Agra-lamp van Philips was een doorbraak van elektrisch licht in woonhuizen. De elektrische verlichting triomfeerde dus vanaf de interbellum-tijd, waarin Belgische en buitenlandse firma's de consument verleidden met publiciteit en prijzenoorlogen.

De Tweede Wereldoorlog was letterlijk en figuurlijk een donkere tijd. Ramen van woningen werden verduisterd, zelfs de trams reden zonder licht. De bevrijding was niet alleen het einde aan de oorlog maar ook van de duisternis : de stad werd een lunapark, een zee van licht. Licht betekende comfort, geluk. In 1951 verdwenen in Brussel de laatste gaslantaarns, overal verschenen palen met sterke elektrische lampen van 300 watt. In de vijftiger en zestiger jaren werden

die verlichtingspalen deels aangepast voor TL - verlichting. Vanaf circa 1970 werd de nostalgie naar de oude straatlantaarns sterker. Verlichtingsplannen zouden voortaan ook in het teken staan van sfeer en het valoriseren van het bouwkundig erfgoed...

Bovenstaande tekst is een bewerking van brochureteksten, uitgedeeld aan bezoekers van de expo "Het licht in de stad" (Stadsarchief Brussel, Huidevettersstraat 65 Brussel, 7/9 tot 31/12/2007).

Nieuwstraat in 1957,
foto: Archief Brussel-Stad

Met dank van SIWE vzw aan de inrichters van deze buitengewone tentoonstelling van documenten (vooral) uit eigen archiefverzameling. Dank aan Anne Vandenbulcke, aan Pierre Loze en het hele team van het Archief van de Stad Brussel (P.V.)

www.brusselnieuws.be/site/rubrieken/1091053917/page.htm?newsID=1189002161

ONDER DE LEESLAMP

BIBLIOGRAFIE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN BELGIË, NAJAAR / WINTER 2007 : EEN SELECTIE

Een selectie van bijdragen (boeken en tijdschriftartikels) over industrieel en wetenschappelijk erfgoed in België. Ook een beperkt aantal werken uit het buitenland, die voor Vlaanderen / Brussel / België interessant kunnen zijn, worden opgenomen. De meeste bijdragen zijn recent, maar er worden ook een aantal oudere, nog niet in vorige edities vermelde bijdragen vermeld. De eventuele commentaren bij de referenties staan in cursief. We verwijzen ook nog eens naar de digitaal ontsloten bibliografie "Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed 1991-2006", raadpleegbaar via website www.viat.be. Suggesties voor aanvullingen op deze rubriek zijn uiteraard steeds welkom. U kan uw suggesties kwijt via E-mail : stuur een mail naar paiviaene@hotmail.com. Alvast dank aan onder meer onze trouwe lezer Harry Van Royen voor zijn medewerking.

BACHMAN Olivier, COHRS Heinz-Herbert, WHITEMAN Tim, WISLICKI Alfred, The classic construction series. The history of cranes. Wadhurst / U.K., (KHL-International Limited) 1997. *Zie ook boekbespreking hieronder.*

BARBIEUX José, GABRIEL Martine, VERBRUGGE Vincent, e.a., Nom d'une pipe ! Tabac et pipes en terre Flandre Hainaut. Tourcoing, (Editions Musée d'Histoire de Tourcoing) 2006.

BAUDET Jean C., Histoire des sciences et de l'industrie en Belgique. Vésale, Cockerill, Bordet et les autres. La passion de comprendre et l'ardeur d'entreprendre chez les Belges. S.l., (Ed. Jourdain) 2007. ISBN nummer : 978-2-87466-005-4

BECHER Bernd, BECHER Hilla, Typologien industrieller Bauten. München, (Schirmer / Mosel) 2003.

BERCKMANS Caroline., BERNARD Pierre., Bruxelles 1950 – 1960. Architecture moderne au temps de l'expo 58. Brussel, (Aparté) 2007. *Een van de talrijke publicaties omtrent de invloedssfeer van de Wereldtentoonstelling 1958 te Brussel, die in 2008 naar aanleiding van de vijftigste verjaardag uitgebreid wordt herdacht. Unieke verzameling thematische en bijzonder goed geïllustreerde opstellen, waaronder "le regne de l'automobile", over garages, over kantoren, over sportinfrastructuur en nieuwe bouwmethoden.*

BERNAND Marie-Laurence, Smaken en geneugten. Restauratie van affiches uit de verzamelingen van de Koninklijke Bibliotheek van België.Brussel, (Koninklijke Bibliotheek van België) 2005. *Zeer fraai uitgegeven tentoonstellingscatalogus met volblad-illustraties van 60 affiches van (vooral) Belgische ontwerpers in verband met reclame voor voedingproducten. Ze worden stuk voor stuk besproken. Met uitvoerige bibliografie en afsluitend hoofdstuk over de restauratietechnieken van oude affiches.*

BERTELS Inge, Gelieve de bouwwerf te verlaten. Aannemers voor openbare werken in het 19de eeuwse Antwerpen. In : Erfgoed van Industrie en Techniek, jg. 15, september 2006, p. 78-89.

BEUN Johan, Verkeer en vervoer. Deel 2 van "2000 jaar De Westhoek. Waar is de tijd". Zwolle, (Waanders) 2006.

BILLEN Claire, DECROLY Jean-Michel, De kleinste kamertjes in de grootstad. Openbaar sanitair in Brussel van de Middeleeuwen tot vandaag. Brussel, (Museum van de Stad Brussel) 2003. *Voor een bespreking zie o.a. Brussel Deze Week, nr. 1105 van 1 november 2007.*

BILTEREYST Daniël, MEERS Philippe, VAN DE VIJVER Lies, WILLEMS Gert, Bioscopen, moderniteit en filmbeleving. Deel 1, Op zoek naar het erfgoed van bioscopen in landelijke en minder verstedelijkte gebieden in Vlaanderen. In : Volkskunde, jg. 108, april-juni 2007, nr. 2, p. 105-124.

BOMBEKE MELISSA, Mensen en mode in de jaren 90. de theorie van Helmut Gaus kritisch benaderd. IN : Volkskundige kroniek. Driemaandelijks mededelingenblad van Volkskunde Vlaanderen, jg. 14, nr. 1 (jan.-maart 2006), p. 3-19.

BOQUET Frédéric, HOUSSIAU Jean, SYMONS Thérèse, Baden in Brussel. Van een bad nemen naar zwemmen en ontspanning. Brussel, (Archief van de Stad Brussel) 2005. *Voor een bespreking zie o.a. Brussel Deze Week, nr. 1106 van 8 november 2007.*

BOSSCHAERTS Jacobus, Fruitteelt en kunstmest. In : TIC, jg. 24, deel 100, 4de trimester 2007, p. 20-29.

Bulletin <van de> Kring voor de geschiedenis van de pharmacie in Benelux <du> Cercle Benelux d'histoire de la pharmacie. (1951-)

Bulletin of the Scientific Instrument Society. Oxford, 1983 –. *Zie onderstaande bespreking.*

BUNTINX Jeroen, Gids van bedrijfsarchieven in Vlaams-Brabant. Brussel, (Rijksarchief) <Gidsen nr. 54> 2001.

BUSIO Marc, Een station verhuizen : de Belgen deden het al een eeuw geleden ! In : Erfgoed van Industrie en Techniek, 16de jg., september 2007, p. 82-85.

DAENENS Sabine, Groeten en fruit in een blikje. Enkele aspecten van de conservenindustrie in België, 1800-1980. In : TIC, jg. 24, deel 100, 4de trimester 2007, p. 3-16.

DEBLEECKERE Leonard R., 200 jaar ingeblikt : verpakking en wetenschap. In : TIC, jg. 24, deel 100, 4de trimester 2007, p. 17-19.

DEHAEN Carl, Raoul De Blauwe, tabak- en snuifabriek te Kortrijk. In : Curtricke, nr. 315, februari 2006.

DE HERDT René, Katoenkabaal. Gent, (MIAT Museum voor Industriële Archeologie en Textiel) 2007.

DE HERDT René, 1750-1900. Naar een nieuwe samenleving. Gent, (MIAT Museum voor Industriële Archeologie en Textiel) 2007.

DE HERDT René, De 20ste eeuw. Naar een communicatiemaatschappij. Gent, (MIAT Museum voor Industriële Archeologie en Textiel) 2007.

DE HERDT René, Britse innovaties. MIAT. Gent, (MIAT) 2007. *Brochure n.a.v. een rondgang doorheen de permanente collecties over Britse innovaties in de 19de en 20ste eeuw.*

DE HERDT René, VAN HECKE Tanya, Een getuigenis uit Alsberge-Van Oost. In : Jaarboek (...) van de Heemkundige Kring Dronghine, 2007, deel 26, p. 275-278.

DEL CART André, Peperkoek van Vondermolen. Een gezonde traditie sinds 1867. Oostkamp, (Stichting Kunstboek) 2007. *Zie commentaar onder rubriek "Oost-Vlaanderen" in bovenstaande.*

DEL CART André, STROOBANTS Aimé, Peperkoek in het Dendermondse. Dendermonde, (Stedelijke Musea Dendermonde) 2007.

DELIE Max, De 64.169 van de TSP. Een nieuwe rijvaardige stoomloc in België ! In : Spoorwegjournaal nr. 159, september – oktober 2007, p. 46-47.

DELIGNE Chloé, Brussel boven water. De relatie van de stad met haar waterlopen van de Middeleeuwen tot vandaag. Brussel, (Museum van de Stad Brussel) 2005.

DE MEYER Brigitte, Selectieve Bibliografie Industriële Archeologie en Industrieel Erfgoed in België – deel 16. In : TIC, jg. 24, deel 100, 4de trimester 2007 <tweede deel van deze tijdschrift aflevering>.

DEPUYDT Frans & GOOSSENS Modest (red.), Van Mercator tot computerkaart. Een geschiedenis van de cartografie. Turnhout, (Brepols & Stadsbestuur van Sint-Niklaas) 2001.

DEREZ M., Een gebouw onder hoogspanning. Het elektromechanische instituut in de Vlamingenstraat. In : VIBVL-blad, jg. 21 (maart 2001), p. 4-5.

DE RO Jacques, Het succes van de solferstek. Nieuw licht op de eerste Geraardsbergse lucifersfabrikant Guillaume Mertens. In : Gerardimontium, mei-juni 2007, nr. 213, p. 4-17.

DE RO Jacques, La conquête de notre Californie Grammontoise. Kroniek over de leerlooierijen voor textiel te Geraardsbergen in 1849-1857. In : Gerardimontium, 2005, nr. 199, p. 10-23.

DE RO Jacques, SURDIACOURT Dirk, Het schoonste spektakel. 100 jaar filmvertoon in Geraardsbergen. Geraardsbergen, (Stad Geraardsbergen) 2006. (boek met CD-rom)

DESMET Ginette, DE VRIENDT-MORES R., Emile De Cock, deel 1. Een vergeten Gentse tuinbouwer. In : TIC, jg. 24, deel 100, 4de trimester 2007, p. 40-47.

DEVOS Greta, COPPIETERS Guy, LEMAYEUR Bart, SAS Bart, Gids van bedrijfsarchieven en archieven bij werkgevers-, werknemers- en beroepsverenigingen in de provincie Antwerpen. Resultaten van twee enquêtes gehouden door het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis, UFSIA, Universiteit Antwerpen). Brussel, (Rijksarchief) <Gidsen nr. 59> 2002.

DEVOS Greta (ed.), Bedrijfsgeschiedenis – een uitdaging. Studiedag naar aanleiding van 25 jaar Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis. UFSIA – Universiteit Antwerpen, Brussel, 1998.

DEVOS Greta, ELEWAUT Guy, 100 jaar CMB. Een eeuw maritiem ondernemerschap. Tielt, (Lannoo) 2006.

DE VOS Wim, e.a., Museum voor Natuurwetenschappen. De Janletzaal. Een vleugel van licht voor de dinosaurïers. In : Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, jg. 45, oktober – november 2007 (themanummer).

DEVROE An, Weg van Lambiek. Op zoek naar sporen van een vergeten Brussel bier. In : Brussel Deze Week, 15 november 2007, nr. 1107, p. 11 en 12. *Dit is meer van een krantenartikel ! Uitgesmeerd over twee volle pagina's wordt door een gedreven journaliste de saga van de lambiekbrouwerijen geschetst, met Edgar Winderickx als schitterende en minutieuze gids doorheen het verdwijnend erfgoed van de Brusselse brouwsector.*

D'HOINE Annelien (red.), Red de Pret! Van zwieren en zwaaien. Zorg voor het erfgoed van vermaak. Antwerpen, (VCM Forum voor erfgoedverenigingen) 2007.

DUMORTIER Claire e.a., Een prinselijke hobby. De ateliers van Karel van Lotharingen. Brussel, (Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis) 2007. *Zie boekbespreking hieronder*

DUMORTIER Claire, HABETS Patrick, e.a., Bruxelles-Tervueren, les ateliers et manufactures de Charles de Lorraine. Brussel, (CFC-éditions) 2007.

DUTRE François, SMET Robert, Herinneringen van twee leerkrachten aan de jaren die ze doorbrachten aan de nijverheidsschool te Gent. In : Ghendtsche Tydinghen, Tweemaandelijks tijdschrift van de Heemkundige en historische Kring Gent, jg. 35, 2006, nr. 1, p. 16-29.

EKELSCHOT Mike, Redding van 't Merelaantje van Alfred Ronse uit Gistel, Slijpe, Londerzeel. In : Molenecho's, jg. 35, 2007, nr. 3-4, p. 332-339.

GEERKENS E., OLLIVIER H., PEIREN L., e.a., 100 jaar P & V (1907-2007), Het unieke verhaal van een coöperatieve verzekeringsmaatschappij. Gent, (AMSAB) 2007.

GOÏNGA Klaas, ZIJLSTRA Erwin, Overijssel voor ontdekkers. 3. Monumenten van industrie en ambacht. Zwolle, (Waanders) s.d.

GUERRIER - DUBARLE Dominique, Penser l'avenir d'un site exceptionnel : la canal du Centre historique. In : La Lettre du Patrimoine, trimestriel oct.-déc. 2007, nr. 8, p. 18.

Het eeuwenoude tweewaterpeilenregime te Gent. In : Gandavum, jg. 11, nr. 2 (april-juni 2006), p. 5-26.

HIMLER Albert, De 150-tonvlotkraan Grote Gust verdronken ! In : Koninklijke Havenwerktuigen, jg. 61, nr. 10, december 2006, p. 15-20.

JACQUEMIN Madeleine, SIX Caroline, VANCOPPENHOLLE Chantal, Guides des archives d'associations professionnelles et d'entreprises en région bruxelloise. Tome I. Brussel, (Rijksarchief) <Guides nr. 51>2001. *Baanbrekend overzicht inzake Brusselse bedrijfsarchieven in 2 volumes (samen meer dan 900 bladzijden). Een meerwaarde wordt gegeven door de opname van de historiek van de opgenomen beroepsinstellingen en bedrijven. Verkrijgbaar in het Algemeen Rijksarchief (37,50 Euro). Een must voor al wie in het Brusselse met industriële geschiedenis en erfgoed bezig is.*

JANUARIUS Joeri, Foto's met autoriteit. Alledaagsheid in het leven van de Limburgse mijnwerkers in de jaren 50. In : Brood & Rozen. Tijdschrift voor de geschiedenis van sociale bewegingen, 2007, nr. 1, p. 5-25.

JOHN Hartmut (ed.), Ira MAZZONI (ed.), Industrie- und Technikmuseen in Wandel. Perspektive und Standortbestimmungen. Bielefeld, (Transcript) 2005.

LEFEBVRE Wim, MATTHYS Christa, Gids van landbouwarchieven in België 1795-2000. Leuven, (Universitaire Pers Leuven) 2006.

LUITEN VAN ZANDEN Jan, Industriële samenleving heeft vele moeders. Waarom het Westen rijk werd. In : Eos, Actueel maandblad over wetenschap en technologie, jg. 24, nr. 10, okt. 2007. (*Zie bespreking hieronder*)

MARMIGNON L., VANEETVELD M., Coup d'oeil sur l'historique de la ligne 125 et sur le développement industriel qu'elle a engendré. <Brochure uitgegeven door> "Les Maîtres du Feu te Amay-Ampsin", naar aanleiding van de tentoonstelling "En voiture de Namur à Liège de 1850 à nos jours. 31 maart tot 28 oktober 2007.

MUYLLAERT Sophie, Een nieuwe start voor het Hopmuseum in Poperinge. In : In de steigers, jg. 14, 2007, nr. 1, p. 32-33.

PEEL Guido, Hout als basisgrondstof in de molenbouw. In : Molenecho's, jg. 35, 2007, nr. 3-4, p. 340-352.

PIERLET Ch., De Belgische groenteconservenindustrie en de N.V. Marie Thumas. Leuven, 1978.

PYNCKET Marc, DEBEIR Eric, Toebak in Miende. Tabaksverwerking in Menen. <Themanummer van > 't Wingheroen, Tijdschrift van de Heemkring Menen, 30ste jg., nr. 2 (102), juni 2006.

ROUSSEL Linda, RYCKAERT Marc, Wenkende wieken in West-Vlaanderen. Brugge, (Provinciebestuur West-Vlaanderen) 2007.

SEIDEL-PIELEN Eberhard, Aufgespiesst, wie der Döner über die Deutschen kam. Hamburg, (Rotbuch-Verlag) 1996. *Samen met het "Rotterdams Kookboek" is dit één der eerste publicatie met cross-culturele inslag over voedingspatronen gelinkt aan multiculturalisme. Het boek is raadpleegbaar (na aanvraag) bij de SIWE-projectpartner van "Kebab met mayonaise (...)", nl. de Erfgoedcel Mijnergoed te Genk. Zie ook rubriek "SIWE-activiteiten".*

SIMONS Rob, DENEWET Lieven, Van Bussel verdringt Dekker op Vlaamse molenkruisen ! In : Molenecho's, jg. 35, 2007, nr. 3-4, p. 326-331. *Boeiende bijdrage over diverse verbeteringssystemen van molenwieken (gevluchten), omtrent stroomlijnprofielen, het streven naar optimaliseren van het rendement van molens.*

SOUFFREAU Georges, Geschiedenis van de houten nadien stenen korenwindmolen en van de twee watermolens te Oombergen (1408-1950). Woubrechtgem, (de auteur) 2007. *Voor bespreking, zie "Molenecho's", jg. 35, 2007, nr. 3-4, p. 378.*

Steenbakkerijen in Boom. Trek mij uit de Vlaamse klei. In : DE MEESTER Johan, DE MEESTER Santana, 50 wandelingen langs stille getuigen van onze geschiedenis. Tielt, (Lannoo) 2007, p. 152-156.

STEYAERT Katrien, Zie ginds komt de stoomstoot. Academisch erfgoed in de kijker (4) : Thermotechnisch Instituut", In : Campusskrant K.U.Leuven van 14-11-2007.

STURM Hermann, Industriearchitektur als Kathedrale der Arbeit. Geschichte und Gegenwart eines Mythos. Essen, (Klartext) 2007. *Zie boekbespreking*

Technological improvements of the Belgian industry duet of import and legislation. The example of paper mills and British (and French) technology. In : The Quarterly. The Journal of the British Association of Paper Historians, nr. 62 (200è), p. 14-17.

TEE 50 jaar geleden. Van 3 tot 11 november 2007 Station Brussel-Noord. Spoorwegmuseum. Brussel, (NMBS Holding) 2007.

THYSSEN Pieter, Elementen uit Mendelejev's leven. Heverlee, (KVCV) s.d. Zie ook www.KVCV.be

TRAVERS Robert, Diksmuide diamantstad : 80 jaar diamantgeschiedenis. (Diksmuide Historische Publicaties). Diksmuide, (Stad Diksmuide) 2007. *Zie boekbespreking hieronder.*

VAN BOSSCHE André, Malen en molens in Hamme. Hamme, (Museum Van Bogaert-Wauters) 2006.

VANCOPPENHOLLE Chantal, SAS Bart, Een succesvolle onderneming. Handleiding voor het schrijven van een bedrijfsgeschiedenis. <nieuwe herwerkte uitgave>. Brussel, (Algemeen Rijksarchief) 2005. *Zie boekbespreking hieronder.*

VAN DEN EECKHOUT Patricia, Onder dak in de Marollen. Wonen in de Cité Hellemans (1916-1945). In : Brood en Rozen, tijdschrift voor de geschiedenis van de sociale bewegingen, 2007, nr. 3, p. 5 – 25.

VANDERHULST Guido, Lumière et monde du travail. In : DUMONT Paula, VANDER BRUGGHEN Brigitte, (red.), Lumière et éclairage. Brussel, (Brussels Hoofdstedelijk Gewest / Région de Bruxelles Capitale) 2007, p. 46-64.

VANDERSTICHELEN Daniël, VAN LOOCK Ward, Wandelen en fietsen in de Zennevallei. Van Soignies via Brussel naar Mechelen. (...) Tielt, (Lannoo) 2007. *Zie ook boekbespreking !*

VAN DIJK Pauline, Appartementsgebouwen uit het interbellum. (Brussel, Stad van Kunst en Geschiedenis, nr. 43). Brussel, (Brussels Hoofdst. Gewest) 2007. *Boeiende en compacte publicatie over de wooncultuur tijdens het interbellum, waarin het appartementsgebouw zowel in de sociale woningbouw als in de private sector een sterke opgang maakt, in het bijzonder te Brussel. Met aandacht voor bouwtechnische aspecten.*

VANGANSBEKE Julien, Het textielbedrijf Captain 1946-1979. In : Jaarboek (...) Heemkundige Kring Dronghine, nr. 26, 2007, p. 77-89.

VAN HOONACKER Egied, Kortrijk op porseleinkaarten 1840-1865. Kortrijk, (ed. E. Van Hoonacker) 2007. *Zeer degelijk overzicht van dit soort reclamekaarten uit het midden van de 19de eeuw, opgedeeld per beroepssector en soort nijverheid. Met interessant hoofdstuk over de techniek van de porseleinkaart. Telefoon auteur : 056/22.02.20.*

VAN LEUVEN L., Bijdrage tot tuinbouwgeschiedenis : de Belgische groententeelt 1830-1914. S.I. , (Uitgeverij Decock) 1990.

VANNIEUWENHUYSE Johan (red.), In goede banen ? De provincie West-Vlaanderen en het beheer van de buurtspoorwegen 1800 – heden. Brugge, (Provincie West-Vlaanderen / Archiefdienst) 2005.

VAN ROYEN Harry, VANDEWALLE Chris, Nijverheid. Deel 12 van "2000 jaar De Westhoek. Waar is de tijd". Zwolle, (Waanders) 2007.

VAN ROYEN Harry, VANDEWALLE Chris, Handel. Deel 13 van "2000 jaar De Westhoek. Waar is de tijd". Zwolle, (Waanders) 2007.

VANSUYT Timby, 20 jaar Tabaksmuseum, meerder tentoonstellingen. In : Oh Wervik ! Gidsenopleiding 2005-2006 o.l.v. Vincent Verbrugge en T. Vansuyt, p. 68-69.

VERBRUGGE Julien, Bloei en teloorgang van de schoennijverheid in Tielt. In : De Roede van Tielt, 38ste Jg., nr. 3, juli-september 2007, p. 131-268.

VERBRUGGE Vincent, Van Romulus tot Nero. Flarden van Romeinse geschiedenis op de tabaksverpakking en op de tabakspubliciteit. Wervik, (Dosiners van het Tabaksmuseum, nr. 10) 2003.

VERBRUGGE Vincent, Een inleidende tabakshistorie op West-Vlaamse maat. Kortrijk, (West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen vzw) 2007.

VERBRUGGEN Christophe, De stank bederft onze eetwaren. De reacties op industriële milieuhinder in het 19de eeuwse Gent. Gent, (Academia Press) 2002.

Waar is de tijd. 1000 jaar Kempenaren en hun nijverheid (deel 12 uit de reeks). Zwolle, (Waanders, i.s.m. de Archieven in de Kempen) s.d.

Waar is de tijd. Land van Waas. Deel 7. 1000 jaar Waaslanders en hun nijverheid. Zwolle, (Waanders i.s.m. Koninklijke Oudheidkundige Kring Land van Waas) s.d.

Waar is de tijd. 1000 jaar Aalst. Deel 10 en 11. Van ambacht tot fabriek. Zwolle, (Waanders) s.d.

WILSSENS Marie-Anne, HEYLEN Kurt, SEGERS Geert, Antwerpen Nieuw-Zuid. Van goederenstation tot Bank J. Van Breda & C°. Tielt, (Lannoo) 2007. *Zie boekbespreking.*

BOEKBESPREKINGEN

BACHMAN Olivier, COHRS Heinz-Herbert, WHITEMAN Tim, WISLICKI Alfred

The classic construction series. The history of cranes. Wadhurst / U.K., (KHL-International Limited) 1997. (ISBN 0-9530219-1-2)

Al geruime tijd zoek ik naar een overzichtswerk over kranen, maar de oogst bleef mager, tot ik in een Brusselse tweedehands boekhandel toevallig deze publicatie aantrof. Het betreft een in het Engels vertaald boek, in 1997 gepubliceerd te Isernhagen door Giesel-Verlag : **“Faszination Baummaschinen – Krantechnik von der Antike bis zur Neuzeit”**. Dit buitengewoon overzichtswerk start met de geboorte van de hefkraan in de Oudheid tot de middeleeuwse tredmolens en torenkranen. Het vervolgt met de kraanmodellen van de renaissance en de kraanontwikkeling vanaf de industriële revolutie, periode wanneer de typologie van de bouwkransen en havenkransen zich in uiteenlopende richtingen gaan profileren : vaste kranen, mobiele kranen, varende kranen, containerkranen, kraanconstructies voor de exploitatie van delfstoffen, enzovoort.

Aanvullend op deze publicatie bestaan er uiteraard tal van “inheemse” technische publicaties, zoals **“De Technische Vraagbaak”** (o.l.v. Ir. J.E. DE VRIES), Deventer, Uitgeverij Kluwer, editie 1948. Dergelijke goed geïllustreerde, Nederlandstalige (!) overzichten, die vaak achteloos worden weggegooid bij opruimingswerken in bibliotheken, verdienen een beter lot. Over kranen vindt men in “Deel E : Transport en Electrotechniek” heel wat nuttige informatie over hijswerktuigen en transportinrichtingen, meer bepaald (vanaf p. 23 tot 68) over “Lieren en kranen”, ingedeeld als volgt :

1. Dommekrachten en vijzels,
2. Handtakels,
3. Lieren,
4. Ophaalmachines,
5. Spillen / kaapstanden,
6. Fabriekskranen,
7. Havenkranen. Dit referentiewerk is aanwezig in het SIWE-documentatiecentrum. (P.V.)

BARBIEUX José, GABRIEL Martine, VERBRUGGE Vincent, e.a., Nom d'une pipe ! Tabac et pipes en terre Flandre Hainaut. Tourcoing, (Editions Musée d'Histoire de Tourcoing) 2006.

Prachtig uitgegeven referentiewerk over de pijp in Vlaanderen en Noord-Frankrijk, door een team van deskundige auteurs toegelicht, zowel vanuit historisch, volkskundig, industrieel archeologisch, heemkundig, economisch, als vanuit sociaal en artistiek oogpunt. Het boek bevat zowel bijdragen in het Nederlands als in het Frans. Een aantal van de (belangrijkste) teksten komt in beide talen voor. We lazen met grote aandacht de inleiding “Pijp en tabak. Grensoverschrijdende kroniek van een verguisde plant” en het hoofdstuk “De eerste decennia van de commerciële tabaksteelt in de Wervikse regio (1650-1730)”

geschreven door Vincent Verbrugge (de conservator van het Wervikse Tabaksmuseum, plaats alwaar de publicatie voorradig is!).

Het corpus van het boek licht alle types van pijpen toe per vorm, periode en territorium. Het boek wordt afgerond met een proeve van bedrijfsgeschiedenis omtrent de belangrijkste fabrieken uit de sector aan weerszijden van de grens. Het boek werd uitgegeven naar aanleiding van een tijdelijke tentoonstelling over de pijp, maar overstijgt het middelmatige niveau van talrijke gelegenheidspublicaties. Dit boek is buitengewoon waardevol. (P.V.)

BECHER Bernd, BECHER Hilla, Typologien industrieller Bauten. München, (Schirmer / Mosel) 2003.

Dit boek kan worden beschouwd als een overzicht van het gigantische werk van het bekende Duitse kunstenaars-echtpaar en fotografenduo. Bernd overleed niet lang geleden en SIWE berichtte hierover reeds in één van haar Nieuwsbrieven. Het boek, dat we hier bespreken, werd uitgegeven naar aanleiding van een reizende overzichtsexpositie doorheen Europa. Het bevat duiding bij de

werkmethode en de opvattingen van de Bechers tegenover het industrieel erfgoed, dat ze een geheel eigen soort bekendheid gaven. De foto's werden vrijwel steeds vanaf dezelfde hoogte en frontaal genomen, wat aan de beelden een objectief en koel maar ook tijdloos karakter geeft. De meer dan 1500 foto's (!) in het boek werden gegroepeerd vormen grondvormen. Deze komen overeen met telkens een welbepaalde functie:

watertorens, koeltorens, gashouders, schachtbokken van mijnen, kiezelsteen – breekininstallaties, kalkovens, graansilo's, kolenbunkers, hoogovens, fabriekhallen en details van industriële gebouwen en

installaties. "Typologien" (enkel verkrijgbaar in het Duits) is nu reeds een "collectors item" ! ISBN-nummer : 3-8296-0092-5. Zie ook : www.schirmer-mosel.com (P.V.)

Bulletin (van de) Kring voor de geschiedenis van de pharmacie in Benelux. Bulletin (du) Cercle Benelux d'histoire de la pharmacie.

Dit tijdschrift is in 2007 reeds aan zijn 56ste jaargang toe. Uitgever en samensteller is apotheker Guy GILIAS uit Haasrode. Het Bulletin 113 (2de semester 2007, 48 blz.) bevat tal van korte en iets langere bijdragen. We vermelden "100 jaar apotheek Mattelaer te Kortrijk 1907-2007" door Jan DENECKER (p. 3-9). Verder ook de bijdrage van Guy GILIAS over een merkwaardig 18^{de}

eeuws document uit het Leuvense Stadsarchief, handelend over het soort "geneesmiddelen, gegeven aan de dienst van gevangenen van Leuven, afgeleverd door het Burgerlijk Gasthuis van deze gemeente" in de jaren 1794 tot 1799. E-mail van de uitgever van dit interessant bulletin: guy.gilias@skynet.be (P.V., met dank aan Karel Haustraete)

Bulletin of the Scientific Instrument Society. Oxford, 1983

In 1983 werd de "Scientific Instrument Society" opgericht door belangstellingen in wetenschappelijke instrumenten, zowel in antieke als in meer recente. De voorzitters waren Gerard TURNER en Paolo BRENNI (2005). In de "Bulletin" (verschijnt 4 x per jaar) worden instrumenten, constructeurs, musea, handelaars, veilingen, verzamelaars en publicaties in verband met alle mogelijke instrumenten en toestellen

behandeld. De index van de laatste 80 nummers is een onschatbare bron van informatie. Dank zij een gift van een professor emeritus (UA) beschikt SIWE over de meeste publicaties van 1983 tot 2003. De vereniging beschikt ook over een "cumulatieve bibliografie". Meer informatie : The Museum of the History of Science, Broad Street, Oxford OX1 3A2, U.K. of via website <http://www.sis.org.uk>. (Karel HAUSTRAETE)

DE HERDT René, Katoenkabaal. Gent, MIAT 2007
Idem, 1750-1900. Naar een nieuwe samenleving. Gent, MIAT 2007
Idem, De 20ste eeuw. Naar een communicatiemaatschappij. Gent, MIAT 2007

Deze recente reeks brochures zijn vulgariserend – wetenschappelijk en educatief bedoeld, in de beste traditie van het Gentse Museum voor Industriële Archeologie en Textiel.

De eerste brochure, "**Katoenkabaal**" opent met een textielgeschiedenis in notendop, met nadruk op de situatie in Vlaanderen. Daarna komt de "industriële katoenspinnerij" aan bod. Een derde kapittel handelt over de "Labotafel : kwaliteitscontrole van de katoenvezels", vervolgd door "De industriële katoenweverij" en "De nabehandeling". De brochure wordt afgesloten met een synoptisch overzicht over "Tweehonderd jaar textielnijverheid in Gent" en een introductie op "Hoogtechnologisch textiel".

De tweede brochure "**1750-1900. Naar een nieuwe samenleving**" handelt over "Landbouw en handel 1750-1789", waarbij de antithese stad en platteland wordt uitgewerkt, vervolgd door "De eeuw van de

verlichting", "De Franse Revolutie" en "De eerste industriële revolutie". De 19de eeuw was ook de "eeuw van de burger", een kapstok voor heel wat referenties vanuit de MIAT-collecties. De tweede brochure wordt afgesloten met "De tweede industriële revolutie" en haar sociale gevolgen.

De derde brochure "**De 20ste eeuw. Naar een communicatiemaatschappij**" beschrijft de ontwikkeling van de industrie en samenleving in de 20ste eeuw, vanaf de belle époque tot heden, een eeuw die gebrandmerkt was door twee wereldoorlogen die zorgde voor veel menselijke ellende maar ook voor stroomversnellingen in de technologie en de communicatie, die de dragende thema's vormen van deze laatste brochure.

De brochures zijn tegen de democratische prijs van 3 € per stuk verkrijgbaar in het MIAT. Warm aanbevolen ! (P.V.)

D'HOINE Annelien (red.), Red de Pret ! Van zwieren en zwaaien. Zorg voor het erfgoed van vermaak. Antwerpen, (VCM Contactforum voor erfgoedverenigingen) 2007.

Opnieuw (na "Behouden Vaart. Varend erfgoed(verenigingen) in Vlaanderen" en "Van autopod tot straaljager. Van hondenkar tot tonnenkraan. Rollend, rijdend en vliegend erfgoed(verenigingen) in Vlaanderen en Brussel) publiceerde de VCM een inhoudelijk rijke en tevens handige brochure, ditmaal in verband met de behoudsproblematiek van het "erfgoed van vermaak", zeg maar "het zwierend en zwaaiend erfgoed". Het werkveld wordt door A. d'Hoine accuraat in kaart gebracht : er is aandacht voor orgels, voor de

circussen, kermissen en zelfs voor frietkoten. De brochure gaat in op de problematiek van museale bewaring, netwerking op dit gebied, beleidsinstrumenten in verband met behoud. De (gratis op VCM verkrijgbare) brochure brengt de lezer heel wat contactadressen uit deze sector en wordt afgesloten met een waardevolle bibliografie. Contactadres : VCM-coördinatrice, Annelien d'Hoine, Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen. Tel.: 03/212.29.60 info@vcmcontactforum.be / Website : www.vcmcontactforum.be (P.V.)

DUMORTIER Claire e.a., Een prinselijke hobby. De ateliers van Karel van Lotharingen. Brussel, (Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis) 2007.

Karel van Lotharingen, gouverneur van de Oostenrijkse Nederlanden, had een passie voor nieuwe wetenschappelijke uitvindingen, die hij bovendien wou uittesten in zijn paleizen. De prins experimenteerde in Brussel en richtte ateliers op in Tervuren. Daar werd van 1757 tot 1780 allerlei objecten gemaakt, bestemd door het Paleis van Brussel en de kastelen van Tervuren en Mariemont: een werkplaats waar

katoen werd gedrukt, een zijderupsenkwekerij voor de productie van zijde, een manufactuur voor behangpapier, een porseleinfabriekje, een metaalgieterij en een werkplaats voor goud- en zilveralons. Van deze werkplaatsgebouwen, maar unieke voorwerpen die getuigen van deze vroege industriële productie bevinden zich vandaag nog in openbare en private

collecties. Veel ervan waren te zien op een tijdelijke expo in de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel, maar gelukkig biedt deze beknopte maar degelijke publicatie al heel wat informatie en beeldmateriaal. Medewerkers aan deze schitterende maar bescheiden publicatie (prijs in de museumshop : 6 euro !) waren Reo De Ren, Xavier Duquenne, Michèle Galand, Patrick Habets, Frieda Sorber en Geert Wisse.

Ter gelegenheid van de expo verscheen ook een grondiger (enkel in het Frans verkrijgbare) studie

o.l.v. DUMORTIER Claire en HABETS Patrick, getiteld : Bruxelles-Tervuren, les ateliers et manufactures de Charles de Lorraine. Brussel, (CFC-éditions) 2007. Beide zijn verkrijgbaar in het museum (Jubelpark 10 Brussel).

Nog een tip : wie meer wil zien en weten over de Tervuurse manufactuur en de geschiedenis van het kasteel en zijn inwoners, kan terecht in het Gemeentelijk Museum Tervuren "Hof van Melijn" (telefoon van Toerisme Tervuren : 02/769.20.81) (P.V.)

GEERKENS E., OLLIVIER H., PEIREN L., VAN HUMBEECK H., 100 jaar P & V (1907-2007). Het unieke verhaal van een coöperatieve verzekeringsmaatschappij. Gent, (AMSAB – Instituut voor sociale Geschiedenis) 2007.

La Prévoyance Sociale / De Sociale Voorzorg (PS) onstond 100 jaar geleden in een periode waarin de verzekeringssector ontsnapte aan elke controle, wat leidde tot uitbuiting van het volk en de analfabeten – arbeiders ! Om hen daarvoor te behoeden richtte de Belgische Werkliedenpartij in 1907 een eigen coöperatieve verzekeringsmaatschappij op, die gaandeweg uitgroeide tot een belangrijkste speler op de Belgische verzekeringsmarkt. Winst maken was voor de PS

geen doel op zich, maar vooral een middel om mee aan sociale politiek te kunnen doen, wat zeer uitzonderlijk is voor deze sector. Die sociale beweging wordt uitgebreid beschreven in voorliggende publicatie. De economische en politiek – sociale dimensie van PS leidde tot verrassende vaststellingen. Een ervan is dat de maatschappij, hoewel zij de creatie was van de BWP, lange tijd functioneerde als een familiebedrijf dat steunde op een dicht netwerk

van getrouwe tussenpersonen. De geschiedenis van La Prévoyance Sociale is bijgevolg voor alles een verhaal van mensen, wat de historiografie van de maatschappij sterk heeft beïnvloed.

De publicatie bestaat uit twee boekdelen : één fotoboek dat de geschiedenis van P & V vertelt aan de hand van uniek beeldmateriaal en

een wetenschappelijk deel. Ze worden samen in één foedraal aangeboden. Prijs : 40 E. Bestelling : AMSAB-ISG, Bagattenstraat 174, 9000 Gent. Tel. : 09/224.00.79 / E-mail : orders@amsab.be De publicatie bestaat ook in het Frans "Cent ans de P & V. L'histoire originale d'une société coopérative d'assurances. (P.V., Vrij naar een voorstellingsfolder).

LUITEN VAN ZANDEN Jan, Industriële samenleving heeft vele moeders. Waarom het Westen rijk werd. In : Eos, Actueel maandblad over wetenschap en technologie, jg. 24, nr. 10, oktober 2007.

Het gebeurt zelden dat wij een tijdschriftartikel bespreken maar dit artikel trok onze bijzondere aandacht. Het relateert de impact van de industriële revolutie van de late 18de eeuw en stelt dat veel revoluties eraan vooruitgingen : in de landbouw, in de wetenschap, in het transport en in de handel en de financiële sector. De oorzaken van de industriële revolutie zijn volgens de auteur (prof. In de economische geschiedenis aan de Universiteit Utrecht) nogal verschillend van deze

die normaal opgegeven worden. Hij benadrukt het belang van brede maatschappelijke veranderingen die zich in en (vooral) na de middeleeuwen afspeelden. Deze maakten van Europa een uniek continent, vooral vanwege zijn sociaal-politieke en demografische structuren : instituties "van onderen op", zoals het relatief democratische huwelijkspatroon, het systeem van onafhankelijke stadsstaten of de juridische traditie om ook de vorst te onderwerpen aan de wet...

STURM Hermann, Industriearchitektur als Kathedrale der Arbeit. Geschichte und Gegenwart eines Mythos. Essen (Klartext Verlag) 2007

Dit recent boek is een interessante poging om de industriële architectuur te bt chouwen vanuit het perspectief

van de prestigieuze plaats van het werk, de "kathedraal van de arbeid". Het boek is boeiend maar stelt tezelfdertijd teleur omdat het slechts

onrechtstreeks handelt over fabrieks- en bedrijfsarchitectuur. Thema's die wel aan bod komen : het prestigieus kader van het bedrijfskantoor, de plaats van bedrijven op wereldtentoonstellingen en industriële tentoonstellingen, de industriële architectuur als artistieke opdracht en de rol hierin van Peter Behrens in Duitsland, de rol van de Duitse Werkbund als vormgevingsorgaan en de expressionistische architectuur van Bruno Taut, de ontwikkeling van het volkshuis, de

architectuurconcepten van utopische socialisten Owen, Godin e.a., industriearchitectuur en de "Nieuwe Zakelijkheid", naoorlogse industrie-architectuur in Duitsland, volkshuizen in de DDR, renovatie van "industriekathedralen". Allemaal interessant, maar methode en structuur van het geheel is ver te zoeken en men heeft de indruk alles reeds elders gelezen te hebben. ISBN nummer : 987-3-89861-841-0 / Prijs : 26,00 Euro (P.V.)

TRAVERS Robert, Diksmuide diamantstad : 80 jaar diamantgeschiedenis. (Diksmuide Historische Publicaties). Diksmuide, (Stad Diksmuide) 2007.

Als eerste publicatie in de reeks "Diksmuide Historische publicaties" werd op 17/11 jl. het boek van Robert TRAVERS over de plaatselijke diamantnijverheid aan pers en publiek voorgesteld. De diamantnijverheid werd gedragen door ondernemers die weinig archief nalieten. Ook van het bouwkundig erfgoed (meestal zeer bescheiden werkplaatsen en bijgebouwen achter woningen) en van de inboedel van de diamantwerkplaatsen blijft niet veel gewaard. De samenstelling van een boek over deze nooit bestudeerde, weinig opvallende nijverheidstak was derhalve geen evidentie : de betrokkenen zelf

dienden opgespoord te worden om hun getuigenissen vast te leggen. Willem Bonte startte in 1924 met zijn eerste diamantslijperij. De studie is een ode aan het werk en de inzet van de slijpers en van deze in 2006 stopgezette nijverheidstak De beeldredactie gebeurde i.s.m. het Stadsarchief Diksmuide en het resultaat mag gezien worden ! (P.V.) Hoe dit boek verwerven ? Te koop voor 20 € bij Stadsarchief Diksmuide, Grote Markt 6 te 8600 Diksmuide. Tel.: 050/519.142 / Of stort 20 € + 3 € port op rekening 091-0002166-61 met vermelding DHP Diamant + verzendadres / archief@stad.diksmuide.be

VANCOPPENHOLLE Chantal, SAS Bart, e.a. Een succesvolle onderneming. Handleiding voor het schrijven van een bedrijfsgeschiedenis. <nieuwe herwerkte uitgave>. Brussel, (Algemeen Rijksarchief) 2005.

Dit is een magistraal werkinstrument om een bedrijfsgeschiedenis te realiseren. Het boek is verplichte voorbereidende lectuur voor iedereen die zich waagt aan het opmaken van een ondernemingsgeschiedenis. Dit magnum opus richt zich, zoals reeds vermeld op de achterkaft, ook naar bedrijfsleiders en naar managers die het beleid van hun bedrijf beter willen begrijpen door het in een historisch te plaatsen. Het handboek gaat in op de specifieke problemen waarmee een bedrijfshistoricus dient rekening te houden en op specifieke bronnen terzake. Het behandelt eveneens de historische context waarin bedrijven vanaf de 19de eeuw hebben geopereerd en biedt praktische raadgevingen voor de redactie van een bedrijfsgeschiedenis. Mevrouw VANCOPPENHOLLE en een schare

eminente historici (Greta DEVOS, Patricia VAN DEN EECKHOUT, Leen VAN MOLLE, Sofie DE CAIGNY, Peter SCHOLLIERS, Yves SEGERS Ignace DE BEELDE, Ann JORISSEN, Hans WILLEMS, Frans BUELENS, Dirk LUYTEN, Conny DEVOLDER en Eric BUYST) leveren hiermee een grensverleggend werk af. Vergeleken met de vorige uitgave (2002) werd de studie geactualiseerd, vervolledigd en nog beter geïllustreerd en vormgegeven. Warm aanbevolen dus ! Verkrijgbaar in het Algemeen Rijksarchief, Ruisbroekstraat 2, 1000 Brussel (STUDIA nr. 104) ISBN = 90 5746 0041 Bestelnummer : Publ. 4466.Prijs : 25,00 Euro. Voor meer informatie over de publicaties van het A.R. : <http://arch.arch.be> / E-mail = publicat@arch.be (P.V.)

VANDERSTICHELEN Daniël, VAN LOOCK Ward, Wandelen en fietsen in de Zennevallei. Van Soignies via Brussel naar Mechelen. 20 lusvormige wandelen – 1 fietstocht. Tielt, (Lannoo) 2007.

Deze “dichtbij huis gids” is een voortreffelijk hulpmiddel om het cultuurlandschap van de Zennevallei “in situ” te verkennen. In de publicatie is voortdurend aandacht

voor het economisch verleden van de Zennegemeenten en voor de materiële getuigen ervan. We vernoemen hier slechts een beperkt aantal daarvan : de porfiergroeven te

Quenast, de Molens van Arenberg en museumspoorlijn “Le Petit Train du Bonheur” te Rebecq (geboortedorp van Ernest Solvay), het kanaal Charleroi – Brussel en zijn sluisen en bruggen, de “Forges de Clabecq” en de voormalige transportpool “Thurn & Taxis” te Brussel. Een storende fout is de foto

van de schoorsteen van brouwerij l’Etoile” te Brussel, in het onderschrift aangeduid als de (in de omgeving ervan gesitueerde) “loodtoren”. Toch is het globale plaatje zeer positief, onder meer ook door de voortreffelijke en onmisbare cartografie van de opgegeven routes op schaal 1/25.000. (P.V.)

VERBRUGGE Julien, Bloei en teloorgang van de schoennijverheid in Tielt.

In : De Roede van Tielt, 38ste Jg., nr. 3, juli-sept 2007, p. 131-268.

Deze bijdrage is een voorbeeld van hoe een case-studie over één nijverheidstak in één geografisch afgebakend gebied grensverleggend kan zijn en de lokale context overstijgt.

Het artikel van Julien VERBRUGGE vult een volledige aflevering van het “De Roede van Tielt”. In een eerste deel wordt ingegaan op de oude, pre-industriële schoennijverheid. Er wordt veel informatie gegeven over het gereedschap van de

schoenmaker, de beroepsopleiding, het patronaat en de vakbonden. In deel twee (vanaf blz. 186) geeft de auteur een gedetailleerd overzicht over de Tieltsse schoenfabrikanten : Jean Leopold ASCH (“The Mondial Shoe”), Joseph DE CRAEMER (“Azalea Shoe”), de “Militaire schoenfabriek” (Merk A.B.L.), Georges-Jacques PANNEMAEKER (“La Merveille”), Joseph PATTYN (“Le Patin”), enz.. (P.V.)

VERBRUGGEN Christophe, De stank bederft onze eetwaren. De reacties op industriële milieuhinder in het 19de eeuwse Gent. Gent, (Academia Press) 2002.

Het 19de eeuwse Gent of “Manchester van het continent” verdient deze omschrijving voor de graad van extreme vervuiling van stad en milieu die de industrialisatie met zich meebracht. Het boek van

Verbruggen is een mentaliteitsstudie, die de veranderende houding en perceptie ervan bespreekt aan de hand van een rijk bronnenarsenaal, onder meer de vergunningsdossiers “de commodo et incommodo”. De

chemische industrie was de allergrootse vervuiler, zoveel is al snel duidelijk wanneer men het (vlot leesbare) boek doorneemt. Het onderzoek overstijgt de case-studie Gent en inspireert hopelijk andere gelijkaardige onderzoeken. Besluit : dit is een schitterende studie die bruggen slaat tussen vele domeinen

WILSSENS Marie-Anne, HEYLEN Kurt, SEGERS Geert, Antwerpen Nieuw-Zuid. Van goederenstation tot Bank J. Van Breda & C°. Tielt, (Lannoo) 2007.

We keken al lang uit naar deze publicatie en vonden die tenslotte op de Antwerpse Boekenbeurs 2007. Wat vooral verrassend is het degelijk en erg uitgebreid onderzoek omtrent de geschiedenis van de plek waar het goederenstation werd opgericht. Hierover wordt onder meer ingegaan in "Een citadel om een lastige stad in bedwang te houden". Verder krijgt men een stuk voortreffelijk geïllustreerde Antwerpse spoorweghistoriek te lezen, meer bepaald over de bouw van het reizigersstation Antwerpen-Zuid en het Goederenstation-Zuid (naar ontwerp van architect Franz Seulen), die uiteraard niet los kunnen gezien worden van de toenmalige wereldtentoonstellingen en van de rechte trekking van de Scheldeoever. Tussen 1880 en 1900 werd "het

zoals de industriële geschiedenis, de sociale geschiedenis, bedrijfs geschiedenis, ecologie en industriële cultuur in het algemeen. Het boek verscheen in de reeks "Historische Economie en Ecologie" (P.V., vrij naar de tekst op de rug van het boek).

Zuid" een belangrijke plaats in de Antwerpse spoorwegvoorzieningen.

Marie-Anne Wilssens gaat ook in op de petroleumhaven nabij Antwerpen-Zuid en rederijen die ca. 1900 aan de d'Herbouvillekaai gevestigd waren, o.m. Great Eastern Railway, die de verbinding Antwerpen-Harwich exploiteerde. Goederenstation-Zuid bediende ook de "Kongoboten", die koloniale rijkdom (rubber, palmolie, koper e.a.) naar de Scheldestad brachten. Een ander interessant thema in het boek is de rol van het Goederenstation-Zuid bij de bevrijding van de stad in 1944. Vanaf de jaren 1950 werden de schepen te groot voor de Zuiderdokken. Deze werden tenslotte werden gedempt, terwijl (in 1965) ook het reizigersstation Antwerpen-Zuid werd gesloopt,

waardoor ook de rol van het goederenstation stilaan uitgeteld raakte. In 1975 werd Goederenstation-Zuid een onderdeel van "Zone Antwerpen-Kiel". In 1988 viel het doek over het Goederenstation-Zuid.

Het gebouw werd vanaf dan sporadisch hergebruikt voor allerlei culturele manifestaties (o.m. in het kader van het cultuurfestival Antwerpen 1993), maar takelde nadien af door gebrek aan onderhoud. Het werd gebruikt door theatermakers, kunstenaars en

krakers, maar viel ook ten prooi van allerlei vandalen. Het gebouw leek ten dode opgeschreven, alvorens het werd aangekocht door Bank J. Van Breda & C°. In 2005 en 2006 werd het gebouw in een zeer snel tempo door Conix Architecten omgetoverd tot een nieuw bedrijvig ankerpunt in Antwerpen-Zuid. Het boek over "Antwerpen Nieuw-Zuid" kunnen we zowel omwille van de inhoud als mede door de schitterende illustraties en de zeer verzorgde vormgeving warm aanbevelen ! (P.V.)

+++MUSEUM IN DE KIJKER :+++ HET GEVANGENISMUSEUM TE MERKSPLAS

In het noorden van de Provincie Antwerpen liggen de voormalige landloperskolonies van Merksplas en Wortel. Naar het voorbeeld van Drente (NL) werd in 1822 de "Maatschappij van de Zuidelijke Nederlanden" gesticht, in Wortel de "vrije kolonie, in Merksplas de "onvrije kolonie". Het bedelaarshuis van Merksplas evolueerde, via de Rijksweldadigheidskolonie voor landlopers, naar een gevangenis met ca. 700 gevangenen. In de voormalige slaapzalen van de landlopers is nu het Centrum voor

Illegalen gehuisvest, goed voor ca. 150 uitgeprocedeerde illegalen.

Vijf gebouwen op dit domein zijn beschermd : de gevangenis, het slaapzalencomplex (Centrum voor Illegalen), de grote hoeve (onthaal en toeristische verblijfsaccomodatie), het schooltje en de gevangenis-kapel. In de kelders van deze kapel is het Gevangenis museum gehuisvest. De schaal van het complex met zijn vele gebouwen uit de periode 1850-1900 is dus gigantisch.

Het museum zelf

In het museum wordt ingegaan op de historische evolutie van afwijkend gedrag, de werking van het justitieel apparaat, van het strafrecht en de strafuitvoering, maar ook op de vrijheidsberoving als straf en ter bescherming van de maatschappij. Het Gevangenis­museum vertelt je dus de geschiedenis van het Belgisch gevangenis­wezen en van de Landloperskolonies in de Noorderkempen. Door taferelen, voorwerpen, foto's, voorwerpen en teksten krijgen bezoekers een beklijvend beeld van het leven achter de tralies vroeger en nu.

Wist u dat pas vanaf de late achttiende eeuw een verdachte onschuldig bleef tot de rechter een publiek vonnis uitsprak ? De lijfstraffen uit de middeleeuwen en post-middeleeuwse periode werden afgeschaft en er ontstonden "tuchthuizen". In 1772 kwam er langs

Meer over de landlopers en de kolonies.

Vanaf de 16de en 17de eeuw nam het aantal landlopers en de kleine criminaliteit toe, waardoor de overheid weldra verplichte arbeid instelde voor "leeglopers". Vergeet niet dat door het afschaffen van kloosters tijdens de Franse Revolutie de bedelaars en landlopers er niet

de Gentse Coupure zo een tuchtinstelling, een zogenaamd "Rasphuis". Het werd opgericht naar model van Philippe Vilain XIV. Landlopers moesten er overdag in ateliers bomen uit Brazilië rasp­en, waarna ze 's nachts in cellen werden opgesloten.

Edouard Ducpétiaux, inspecteur-generaal van de gevangenis­sen na 1830 liet een aantal stervormige gevangenis­sen bouwen met centraal observatiepunt. De gedetineerden dienden tot inkeer te komen in de cellen en niet tot elkaar spreken. Ze droegen een kap over het hoofd als vreemde personen in de buurt kwamen.

Het gevangenis­stelsel onderging vooral de jongste jaren allerlei veranderingen (werkstraffen, herstelgerichte detentie, Wet Dupont, enz.) waarop in het Gevangenis­museum wordt ingegaan.

meer terecht konden voor een kom soep of een bed. Men dacht eraan de stijgende overlast te kunnen afwenden door de bouw van "kolonies" in de Noorderkempen, in de heidegebieden tussen Hoogstraten en Turnhout. De landlopers kregen hier een soort van

heropvoeding en werden ingeschakeld in landbouwbedrijven. De "Wet op de Beteugeling van de Landloperij" (1866) verplichtte iedereen op straat zijn "paspoort" bij zich te hebben, alsook een minimumbedrag aan baar geld, "minstens genoeg om één brood te kopen". Vele landlopers werden door de politie van de straten geplukt en naar de kolonies gestuurd. De bewoners verbleven hier doorgaans veel liever dan in de industriesteden. Ze genoten van gezonde lucht, voeding, propere kleren en sliepen in een echt bed ! In 1993 werd de Wet op Landloperij afgeschaft (onder Europese druk) afgeschaft. Landlopers kwamen terecht in opvangtehuizen, anderen leven in de steden buiten op straat...

(Bron: vrij naar een infobrochure "Merksplas, proeven van de vrijheid", met dank aan Karel GOVAERTS en Karel VANHOOF).

Praktisch :

Gevangenis­museum, Kapelstraat, 2330 Merksplas. Tel. : 014/63.36.24. Toegang : elke 2de en 4de zondag van de maand (mrt-okt), 13 tot 18 u, maar groepen na afspraak zijn daarbuiten ook welkom.

E-mail : govaerts.karel@skynet.be

Meer info :

www.gevangenis­museum.be

Toerisme Merksplas vzw : Markt 1, 2330 Merksplas. Tel.: 014/63.94.77

E-mail :

toeris­memerksplas@skynet.be

www.merksplas.be

foto website www.avae-vvba.be (vereniging in de kijker, zie volg. blz.)

+++VERENIGING IN DE KIJKER :+++ VERENIGING VOOR DE VALORISATIE VAN BEDRIJFSARCHIEVEN

De VVBA vzw ontstond in 1985 op gemeenschappelijk initiatief van bedrijven uit de privé-sector en het Algemeen Rijksarchief.

Uitgangspunt van de vereniging was en is het stimuleren van het behoud en ontsluiting van archivalisch erfgoed van ondernemingen. Bedrijfsarchieven zijn belangrijke getuigenissen van het economische en sociale leven en vormen het belangrijk deel van het "geheugen van het land". De vereniging selecteert en ordent, exploiteert en valoriseert bedrijfsarchieven. Een slagvaardige ploeg deskundige archivarissen – historici voeren deze taken uit. De vereniging biedt hulp bij interne (bvb. voordrachten) en externe (bvb. hulp bij manifestaties

zoals verjaardagen van bedrijven) communicatie.

Tot de klanten van de vereniging behoren onder meer het Algemeen Rijksarchief (archief Hirsch & Cie en archief Sybeta), Belgacom, Beurs van Brussel, CBR, Groep Coppée, Tractebel, Sibéka, Umicore, Fortis AG, enz.

Praktisch: Adres van de "Vereniging voor de Valorisatie van Bedrijfsarchieven": Ruisbroekstraat 2 te 1000 Brussel. Contactpersonen : Chantal Luyckx & Daniel Van Overstraeten. Tel. : 02/512.80.03. E-mail : avae.vvba@skynet.be / www.avae-vvba.be (P.V., naar een VVBA-folder)

HOE LID WORDEN VAN SIWE VZW ?

Door uw bijdrage te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE vzw Stapelhuisstraat 15, 3000 Leuven.

IBAN : BE 34 00 13 0881 0690 – BIC : GEBABEBB

Jaarlijks lidmaatschap :

BELGIË

Sympatiserend lid : 18 €
Vereniging : 30 €
Steunend lid, bedrijf : 35 €

BUITENLAND

Sympatiserend lid : 25 €
Vereniging : 35 €
Steunend lid, bedrijf : 35 €

SIWE vzw is aangesloten bij

CONTACTCENTRUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en

Leuven
Ervenood,
springveend.

N.V. Domein Ternesse S.A.

Ateliers BONTE

0189 BC
.P.P.
België-Belgique

Affiliëkantoor: BIERBEEK
Erkeningsnr.: P209286

Afzender: SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15
3000 LEUVEN